

TA 2021/7 BISPEGATA 1

Arkeologisk overvåking og etterkontroll i forbindelse med graving for oppgradering av bispeboligen, Bispegata 1, Trondheim

Rostad, Synne Husby

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel TA 2021/7 Bispegata 1 Arkeologisk overvåking og etterkontroll i forbindelse med graving for oppgradering av bispeboligen, Bispegata 1, Trondheim	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 15/2022	Publiseringsdato 16.06.2022
	Prosjektnummer 1021934	Oppdragstidspunkt 17.09.2021 – 26.10.2021
	Forsidebilde Graving av dreneringsgrøft. Da63959_079.	
Forfatter(e) Rostad, Synne Husby	Sider 48	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Arkeologi	

Prosjektleder Kjersti Tidemansen
Prosjektmedarbeider(e) Skriv her
Kvalitetssikrer Ann Kathrin Jantsch

Oppdragsgiver(e) Opplysningsvesenets fond
--

Sammendrag I forbindelse med graving for oppgradering av bispeboligen ble det i perioden 17.09.2021 til 26.10.2021 utført en arkeologisk overvåking og etterkontroll av gravearbeidet. Det ble registrert en antatt middelaldersk steinmurrest i kabelgrøfttraseen i nordvest mens i sørøstlig og vestlig del av dreneringsgrøften ble det påvist fragmenterte overflater med kulturlag og strukturer datert både til jernalder og overgangen vikingtid – tidlig middelalder. Det ble gjort justeringer underveis i gravingen slik at tiltaket ikke kom i konflikt med de automatisk fredete kulturminnene som steinmuren registrert på 0,4 m dybde. Muren som mest sannsynlig er middelaldersk ble dekket til med fiberduk mens kabel ble lagt over. I forbindelse med graving av garasjetomta sørøst for bispeboligen ble det påtruffet en større mengde løse menneskebein. Skjelettet materialet ble innsamlet og senere gjenbegravd på Stavne gravlund.

Emneord Arkeologi, middelalderbyen Trondheim, dreneringsgrøft, domkirkegården, mur, automatisk fredete kulturlag, Harald Hardråde, kongsgård

Avdelingsleder

Lise-Marie Bye Johansen

Innholdsfortegnelse

1	Innledning - administrativt.....	7
1.1	Tiltakets omfang	8
2	Historikk og problemstillinger.....	10
2.1	Problemstillinger	11
3	Metode, gjennomføring og dokumentasjon	12
4	Resultater	13
4.1	Kulturlag fra folkevandringstid - merovingertid	15
4.2	Kulturlag, gulvlag og nedgravninger i vikingtid- tidlig middelalder.....	16
4.3	Hage/dyrkningslag (antatt etterreformatorisk)	17
4.4	Steinmur/kistemur.....	18
4.5	Osteologisk materiale	20
5	Oppsummering	21
6	Litteratur.....	22
7	Vedlegg.....	23
7.1	Fotodokumentasjon	23
7.2	Gjenbegravd skjelettmateriale	27
7.3	Analyserapport: ¹⁴ C	28
7.4	Analyserapport: Makrofossil- og pollenanalyse.....	33
7.5	Funnliste Bispegata 1 (TA 2021/7).....	34
7.6	Tilvekst.....	36
7.7	Løsfunn.....	40
7.8	Kodeliste til keramikktypologi	43

Figurliste

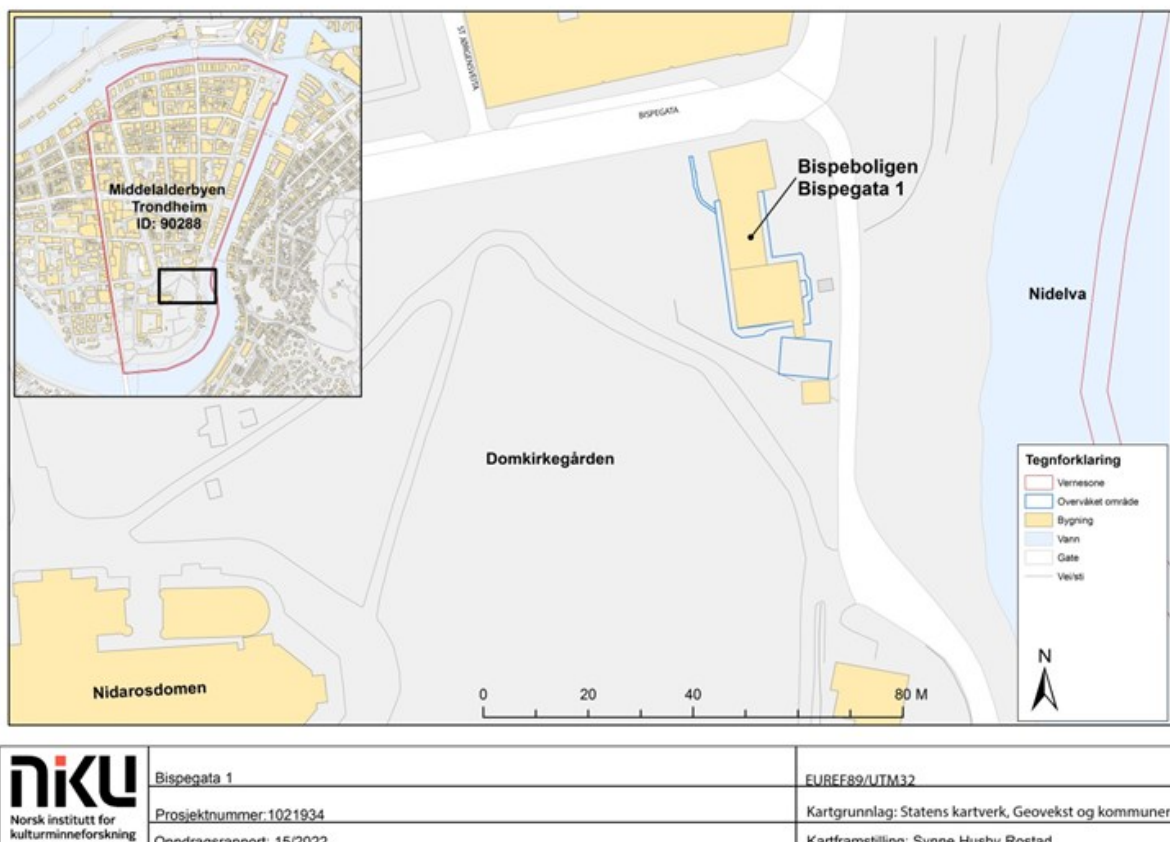
Figur 1.	Tiltaksområdet innenfor middelalderbyen Trondheim.....	7
Figur 2.	Graving av dreneringsgrøft sør for bispeboligen. Da63959_025.....	8
Figur 3.	Utsnitt av graveplan for Bispegata 1 etter endret graveomfang utarbeidet av Opplysningsvesenets fond.	9
Figur 4.	Snitt av dreneringsgrøft etter endret graveomfang, utarbeidet av Opplysningsvesenets fond..	9
Figur 5.	Oversikt over det undersøkte området vest for bispeboligen i 1989. Det middelalderske murverket er synlig ved Raudbua sitt nordvestre hjørne (TA 1989/11).....	10
Figur 6.	Arkeologiske registreringer av lag og strukturer, samt prøveområder, Bispegata.....	14
Figur 7.	Kulturlag – overflate i tilknytning til bosetning i folkevandringstid? Med 2 m målestokk. Da63959_016.	15
Figur 8.	Gulgrå silt og kulturlag som kuttes av nedgravninger på begge sider i profilen mot vest. Med 1 m målestokk. Da63959_049.....	16
Figur 9.	Liten rest av antatt etterreformatorisk hage/dyrkningslag. Med 1 m målestokk. Da63959_012.	17
Figur 10.	Rest av middelaldersk kistemur? Illustrasjon på bakgrunn av Da63959_069 og Da63959_071.....	18
Figur 11.	Murresten på vestsiden av bispeboligen, sett mot sør. Da63959_073.....	19
Figur 12.	a: Maskingraving ved garasjetomten, beina ble fortløpende samlet inn og lagt i sekker. Da63959_097. b: Profil av sandlaget som viser et ca. 0,6 m tykt sjikt med bein. Med 0,5 m målestokk. Da63959_099.	20

1 Innledning - administrativt

Opplysningsvesenets fond søkte Riksantikvaren om dispensasjon fra Lov om kulturminne av 9. juni 1978 (kml) for inngrep i automatisk fredet kulturminne Middelalderbyen Trondheim ID. 90288 (fig. 1). Søknaden gjaldt gravearbeid i forbindelse med oppgradering av bispeboligen i Bispegata 1. Søknaden av 17.09.2020 var en vesentlig endring av opprinnelig søknad fra 2019. I forbindelse med opprinnelig søknad gjennomførte NIKU en avklarende undersøkelse, jf. NIKU oppdragsrapport 106/2019. NIKU utarbeidet også budsjett og prosjektplan av 23.01.2020 for en arkeologisk overvåking i forbindelse med opprinnelig søknad (Tidemansen 2020).

I brev av 21.09.2020 (RA ref. 20/09688-4) ba Riksantikvaren om NIKU sin tilrådning, og forslag til prosjektplan og budsjett for nødvendige arkeologiske undersøkelser. NIKU tilrådet den 02.10.2020 Riksantikvaren til å gi dispensasjon fra kulturminneloven § 8, 1. ledd for tiltaket graving for oppgradering av bispeboligen, med vilkår om arkeologisk overvåking og etterkontroll av arbeidet. Forslaget til prosjektplan og budsjett bygget på den tidligere prosjekteringen, men ble tilpasset endringene i den aktuelle søknaden.

Riksantikvaren fattet vedtak om dispensasjon etter kulturminneloven § 8, 1. ledd den 29.10.2020 (RA ref. 20/09688-10). Gravearbeidet startet opp i august 2021. Det viste seg etter oppstart at det var behov for et større graveomfang på dreneringsgrøfta. I tillegg var det behov for å skifte ut kabel på vestsida av huset, samt endre traseen på teknisk grøft sør for huset. Riksantikvaren ba NIKU om en ny tilrådning i forbindelse med det endrede graveomfanget 23.08.2021. Det ble også bedt om en revidert prosjektplan og budsjett i samsvar med det endrede graveomfanget (RA ref. 20/09688-15).

Figur 1. Tiltaksområdet innenfor middelalderbyen Trondheim.

1.1 Tiltakets omfang

Oppgraderingen av bispeboligen omfattet riving av eksisterende garasje og bygging av ny garasje med trapp opp til hagen, etablering av ny uteplass og gangsti, drenering rundt boligen (fig. 2) og legging av kabler mellom den nye garasjen og boligen (fig. 3).

Ny garasje og trapp til hage er trukket nærmere boligen i forhold til den tidligere søknaden, og er etablert i sørøstre del av tomta. Det er nivåforskjell i terrenget i den sørlige delen av tomta, og dette innebar en gravedybde på 0,3 – 1,7 meter. Arealet er 9,6 x 9,6 meter.

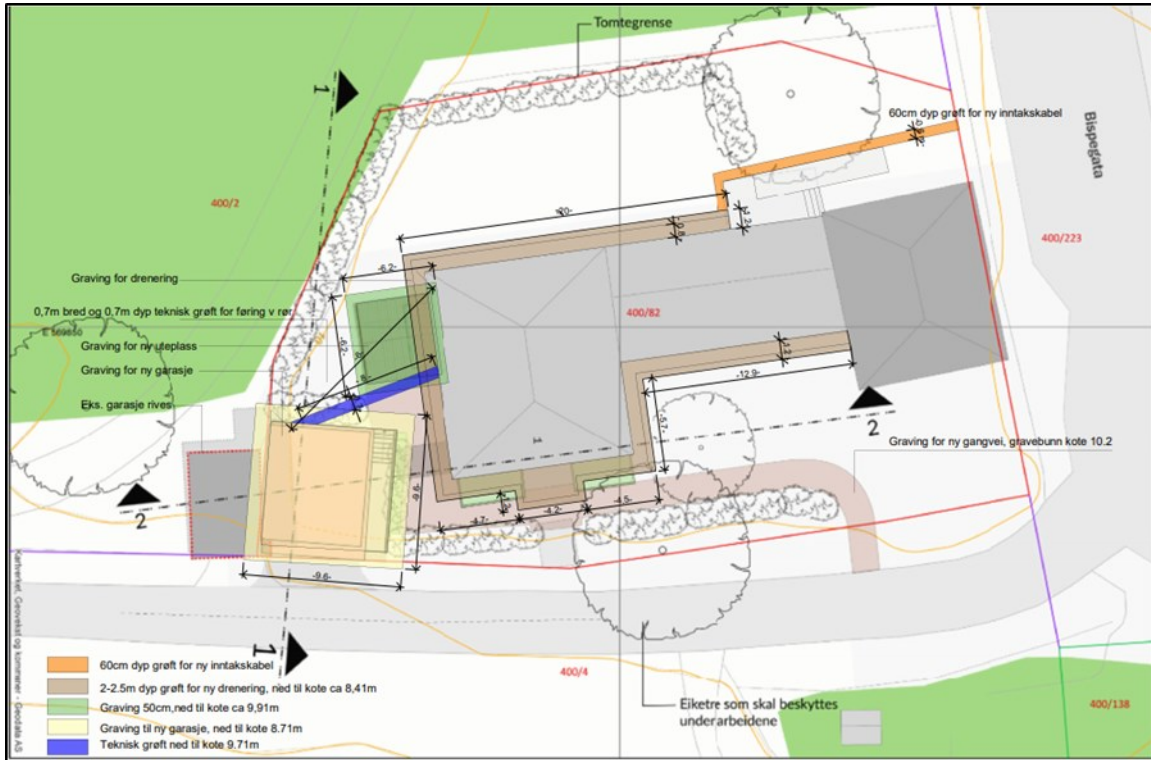
Dreneringsgrøfta ble gravd i 2-2,5 meters dybde, og gikk rundt boligen fra 1956 mot vest, øst og sør. Den totale lengden er ca. 63 meter målt i digitalt kart, ca. 14 meter kortere enn i opprinnelig søknad. Etter søknad om endret graveomfang ble grøfta gravd i inntil 1,2 meter bredde i overflata, og smalnet inn nedover til 0,8 meter bredde (fig. 4). På vestsida av huset ble lysgravene revet for å unngå mer omfattende graving, slik at dreneringsgrøfta kunne legges helt inntil grunnmuren. Lysgravene reetableres innenfor den ferdige dreneringsgrøfta.

Uteplassen har et areal på 6,2 x 6,2 meter inntil sørveggen til huset, og med gravedybde 0,5 meter. En ca. 6 meter lang kabelgrøft fra garasjens vestre fasade til sørvestre hjørnet av huset var 0,7 meter bred og ble gravd i 0,7 meter dybde. Etter søknad om endret graveomfang ble denne lagt noe lengre ned mot øst for å unngå konflikt med trappefundamentet. En hellelagt sti fra Kjøpmannsgata skal etableres på framsida av huset og fram til uteplassen. Denne skal fundamenteres på 0,2 meter dybde.

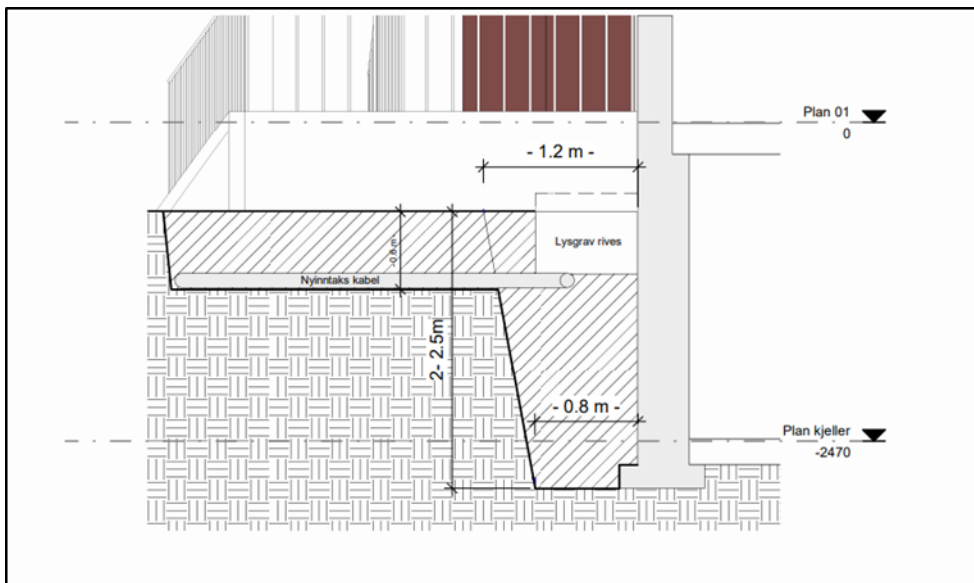
Utskifting av kabel på vestsida av huset var et nytt tiltak etter søknad om endret graveomfang. Grøfta ble gravd fra strømboks i innkjøringa fra Bispegata og langs vestsida av huset til enden av rampa. Grøfta var 0,6 meter bred i overflata, og gravd ned ca. 0,4 m (jfr. påvisning av antatt middelaldersk mur). Lengden på grøfta var totalt ca. 13 meter.

Figur 2. Graving av dreneringsgrøft sør for bispeboligen. Da63959_025.

Figur 3. Utsnitt av graveplan for Bispegata 1 etter endret graveomfang utarbeidet av Opplysningsvesenets fond.

Figur 4. Snitt av dreneringsgrøft etter endret graveomfang, utarbeidet av Opplysningsvesenets fond.

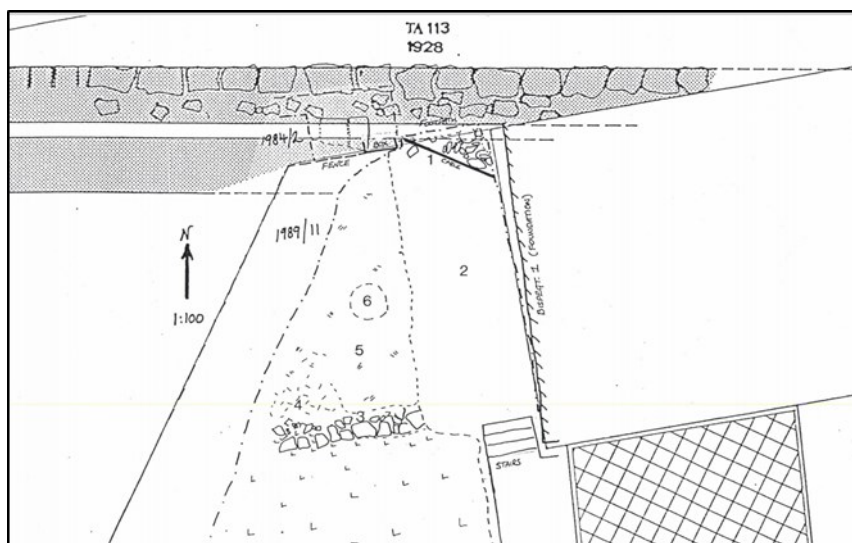
2 Historikk og problemstillinger

Tiltaksområdet ligger innenfor det automatisk fredete kulturminnet Middelalderbyen Trondheim, kulturminne-ID. 90288. Etter det endrede graveomfanget rører det også ved kulturminne-ID. 96371 - Ruin i Bispegata.

Bispeboligen ligger i utkanten av det kirkelige senteret i Norge i middelalderen, Nidarosdomen og Erkebispegården, men likevel sentralt i forhold til annen aktivitet i området i perioden. Bispeboligen ligger også i nærområdet til dominikanerklosteret i byen i middelalderen. Plasseringen av dette er sannsynligvis omtrentlig i Bispegata 4 og rett nord for boligen (Tidemansen 2020:3 med referanser).

Det er også indikasjoner på at kongemakta har hatt tilhold i området nær bispeboligen. Området rundt Bispegata 1 og nærliggende deler av Domkirkegården har blitt regnet som plasseringen av det yngste kongsgårdsanlegget i byen, som kong Harald Hardråde bygde på midten av 1000-talet. Kongsgården, der blant annet kong Øystein Magnusson skal ha bygget en Nikolaskirke på 1100-talet, skal ha eksistert til senmiddelalderen. Arkeologiske undersøkelser i senere år øst og sørøst for bispeboligen har påvist aktivitets- og bosettingsspor inkludert murkonstruksjoner fra sen vikingtid og middelalder, som sannsynligvis kan høre til et kongsgårdsanlegg. Konstruksjoner og inntil 0,7 meter tykke kulturlag funnet rett øst for bispeboligen og veien til Marinen i 2001, ble videre undersøkt i 2007 (ibid.). I 2001 gjennomførte NIKU en forundersøkelse på Domkirkegården, der man i en sjakt sør for bispeboligens garasje registrerte søyler av kulturlag på mindre enn 0,4 – 0,6 meter dybde. I 2019 registrerte man sannsynlige førreformatoriske strukturer (stolpehull, grøft) i et område langs gjerdet til Domkirkegården litt sør for garasjen. Disse lå på ca. 0,70 m under dagens overflate (ibid.).

Ved Bispegata 1 er det funnet murrester (ruinen under Bispegata 1 og 4, kulturminne-ID. 96371) i grunnen ved flere tilfeller i forbindelse med gravearbeid tilbake til 1800-talet. Dette er gjort i det sørlige fortauet til Bispegata like vest for Bispegata 1 og den nordøstre delen av Domkirkegården. Murverk av middelaldersk type går inn på tomte til bispeboligen, rett vest for Raudbua (den eldste delen av bispeboligen mot nord) (fig. 5).

Figur 5. Oversikt over det undersøkte området vest for bispeboligen i 1989. Det middelalderske murverket er synlig ved Raudbua sitt nordvestre hjørne (TA 1989/11).

På adressen Bispegata 1 har det ikke vært utført arkeologiske undersøkelser i nyere tid. I forbindelse med den avklarende undersøkelsen på adressen i 2019 ble det i et prøvehull vest for boligen dokumentert middelalderske kulturlag. Kulturlaget tolket som et hage/dyrkingslag lå ca. på 1,9 -2 meter dybde, rett over den naturlige undergrunnen (Tidemansen ibid.:14-15).

I etterreformatorisk tid har området på 1600- og 1700-talet vært avmerket i kart som kongen sin hage. Det har også vært forsvarsaktivitet der, da området var en del av forsvarsverket som strakk seg langs Nidelva fra Gamle bybro til Skansen på 1600-1800-tallet. Nye festningsanlegg ble anlagt i 1770-årene ved Prins Carls bastion, som ligger nord på Marinen og nær bispeboligen. I forbindelse med dette var det graveaktivitet i det nordøstlige hjørnet til domkirkegården, og det ble da gjort funn av murrester og hvelvkjellere der, blant annet omtalt av Gerhard Schøning. På 1800-tallet tok sjøforsvaret over området. Etter nedtrappingen av de militære aktivitetene ble området parkanlegg. Utfyllinger og utplaneringer, påvist i det området som er arkeologisk undersøkt rett øst for bispeboligen, kan settes i sammenheng med dette (ibid.:4).

Et kart fra 1806 viser inndelingen av kirkegården med ulike områder for ulike sosiale klasser, der Bispegata 1-området har vært gravsted for lavere klasser. Utvidingen av Domkirkegården er også dokumentert i kart fra 1830 og 1842. Skjelett er funnet ved graving av kjellere og ledningssjakter for bispeboligen i 1956 (ibid:4-5). Løse menneskebein ble også funnet under den avklarende undersøkelsen i 2019, og spesielt sør for boligen. Bein var observert i profilen ned til ca. 1,9 meter dybde under overflata (Tidemansen 2019:14-15).

2.1 Problemstillinger

Problemstillingene tar utgangspunkt i kjent kunnskap om tomte til bispeboligen, og de tar også utgangspunkt i flere av satsingsområdene i Riksantikvarens sitt faglige program for middelalder. Problemstillingene som er særlig aktuelle er knyttet til kulturlag, makten sin betydning i byen, det sakrale stedets omgivelser og samfunnsendringer i senmiddelalderen til tidlig nytid uttrykt i materiell kultur (Johannessen og Eriksson 2015:177-179).

- Kulturlag og bevaringsforhold: Kan man påvise førreformatoriske kulturlag i den videre arkeologiske undersøkelsen, og i så fall hvilken karakter og bevaringsgrad har disse?
- Maktens betydning: Kan man finne spor etter kongsgården, og hvordan uttrykkes disse?
- Sakrale steder: Tomte til bispeboligen er en del av den sakrale bebyggelsen, Nidarosdomen og dominikanerklosterets nære omgivelser. Kan man påvise spor som belyser bruken av området i øyemed knyttet til Nidarosdomen eller dominikanerklosteret i førreformatorisk tid?
- Senmiddelalder, reformasjon og samfunnsendringer i materiell kultur: Forundersøkelsen ved bispeboligen har dokumentert kulturlag fra senmiddelalder, og kildene viser ulik aktivitet på området i middelalderen og i yngre perioder. Kan stedets materielle kultur si noe om samfunnsendringene i overgangen mellom middelalder og nyere tid?

3 Metode, gjennomføring og dokumentasjon

Overvåkingen og etterkontrollen ble utført over 20 dager i perioden 17.09.2021 – 26.10.2021. Søbstad AS var tilknyttet entreprenør på prosjektet og det ble benyttet en gravemaskin av type Kobelco SK75SR på 8 tonn. All graving av dreneringsgrøft, ny garasje med trapp til hage og nordre del av kabelgrøft på vestsiden av bispeboligen, inkludert fjerning av toppdekke/ - masse, ble overvåket av arkeolog.

Tiltaksområdet og alle arkeologiske strukturer ble dokumentert i form av beskrivelser, foto og digital innmåling med CPOS (Altus APS 3). Alle foto ble tatt med et digitalt speilreflekskamera av typen Canon EOS 80D, i både jpg og raw- format. Et representativt utvalg av foto ble lagret i NTNU Vitenskapsmuseets fotobase under Da63959. Fotolisten finnes som vedlegg til oppdragsrapporten.

Prosjektet er lagt inn i Askeladden, Riksantikvarens offisielle database over kulturminner og kulturmiljøer under prosjektnummer 452.

Ved funn av menneskelige levninger lå Skjelettutvalget sine retningslinjer til grunn for håndteringen av disse. Anleggsområdet ble også stengt av med anleggsgjerder, slik at publikum ikke hadde tilgang til anleggsområdet. Alle synlige, løse menneskebein ble samlet opp, dekket til med presenning og lagret forsvarlig fram til gjenbegravelsen.

Gjenstandsfunn av middelaldersk karakter ble samlet inn og katalogisert i etterarbeidsfasen av funnansvarlig Heidi Tangen Eriksen. Funnene ble merket, pakket og katalogisert i Vitenskapsmuseets gjenstandsdatabase (MUSIT) under museumsnummer N207413. Funnmaterialet ble overlevert til NTNU Vitenskapsmuseet for konservering og endelig forvaring, og tilvekstkatalogen er vedlagt rapporten.

I løpet av utgravningen ble det samlet inn jordprøver til mikromorfologi-, makrofossil- og pollenanalyser, og karbondatering. Prøvene ble registrert med et prøvenummer i Intrasis og relatert til konteksten de ble tatt fra. Etter overvåkingen ble det gjort et prioritert utvalg av prøver som skulle sendes til analysing. Dette utvalget ble gjort på bakgrunn av utgravningens faglige problemstillinger. Alle de analyserte prøvene ble registrert i MUSIT under museumsnummer N207413. Prøveresultater og analyserapporter finnes som vedlegg til oppdragsrapporten. Prøvemateriale som ikke ble valgt ut til analyser ble kassert i ettertid. To prøver ble sendt til makrofossilanalyse, hvorav begge ble analysert for pollen. Makrofossil- og pollenanalyser ble foretatt av Quest (Quaternary Scientific) ved University of Reading (Richer og Adams 2022). Fem ¹⁴C-prøver ble analysert i forbindelse med utgravningen (tabell 1). ¹⁴C-analysene ble foretatt av Chrono ved Queens University Belfast. Analyserapportene fra Chrono inneholder resultater både fra dette prosjektet og fra TA 2021/6, TA 2021/8 og TA 2021/3. Det er derfor viktig å benytte seg av UBA-nummeret (laboratorienummeret hos Chrono) som er opplyst i rapportens dateringstabeller hvis man vil gjenfinne de riktige prøvene i Chronos analyserapporter.

Avslutningsvis ble én eksponert profil med intakte kulturlag sikret med kraftig fiberduk før gjenfylling. Dette var kun nødvendig på et mindre område i den vestlige delen av dreneringsgrøften.

Laboratorie-nr (UBA-nr)	Kontekst	Kalibrert alder (2 sigma)	¹⁴ C-verdi	Beskrivelse
47074	800814	427-592	1552±38	Kulturlagsoverflate med brent treverk
47075	800804	1042-1216	907±25	Kleberfyllning/lag
47076	800804	403-541	1628±27	Kulturlag over lysere silt
47077	800881	1030-1158	952±27	Bunn av lys silt, før naturlig undergrunn. Gulv, fundamentering?
47078	800881	650-773	1336±26	Topp av lys silt, før naturlig undergrunn. Gulv, fundamentering?

Tabell 1. Tabell over prosjektets ¹⁴C-dateringer. Tabellen viser både kalibrert alder (2 sigma), samt ¹⁴C-verdien. Det henvises til analyserapportene i vedlegget.

4 Resultater

De tidligste sporene av forhistorisk aktivitet ved bispeboligen kan dateres til eldre jernalder. Før den middelalderske- og moderne bebyggelsen har området vært en del av en flat, lavereliggende sandslette ved elvebredden, som tidligere nevnt (s.10), har hatt spredt aktivitet og bosetningsspor. Minst to dateringsprøver fra ulike områder med kulturlag i dreneringsgrøften viser spor av forhistorisk aktivitet og at området ble tatt i bruk tidligst i folkevandringstid (ca. 400 AD) (se kap. 4.1). Det ble hovedsakelig gravd i moderne masser og i den eksisterende byggegropen, det ble derfor ikke avdekket en større flate som bedre kunne belyst denne forhistoriske aktiviteten. Videre inn i historisk tid er det tydeligere spor av at området inngår i tidlig- og høymiddelalderens kongsgårdområde og det nærliggende klostermiljøet (rundt ca. 1030-1200 AD).

I tillegg ble det i forbindelse med gravingen av garasjetomten innsamlet en større mengde løse menneskebein. For mer informasjon om skjelettmaterialet se kap. 4.5 og vedlegget.

Den arkeologiske overvåkingen av gravearbeidet resulterte i flere oppstykkede områder (fig. 6) med påvisning av førreformatoriske, automatisk fredete kulturlag og strukturer. Ingen automatisk fredete kulturlag var i direkte konflikt med tiltaket, da kulturlag ble registrert i enten profilensidene i dreneringsgrøften, eller i bunn av grøften under nivået til tiltakets gravedybde. I profilensidene i dreneringsgrøften så kulturlagene ut til å være bevart mellom 2,0 – 2,5 under overflaten. Et utskilt område nordvest for bispeboligen hadde påvisning av rester av en middelaldersk steinmur (kap. 4.3).

Naturlig undergrunn ble kun sporadisk registrert nede i bunn og i profilene av dreneringsgrøften, på omtrent 2,2-2,5 m under dagens overflate. I nordøst bestod undergrunnen av lys, fin sand, mens mot vest ble det registrert en grovere sandgrus med småstein.

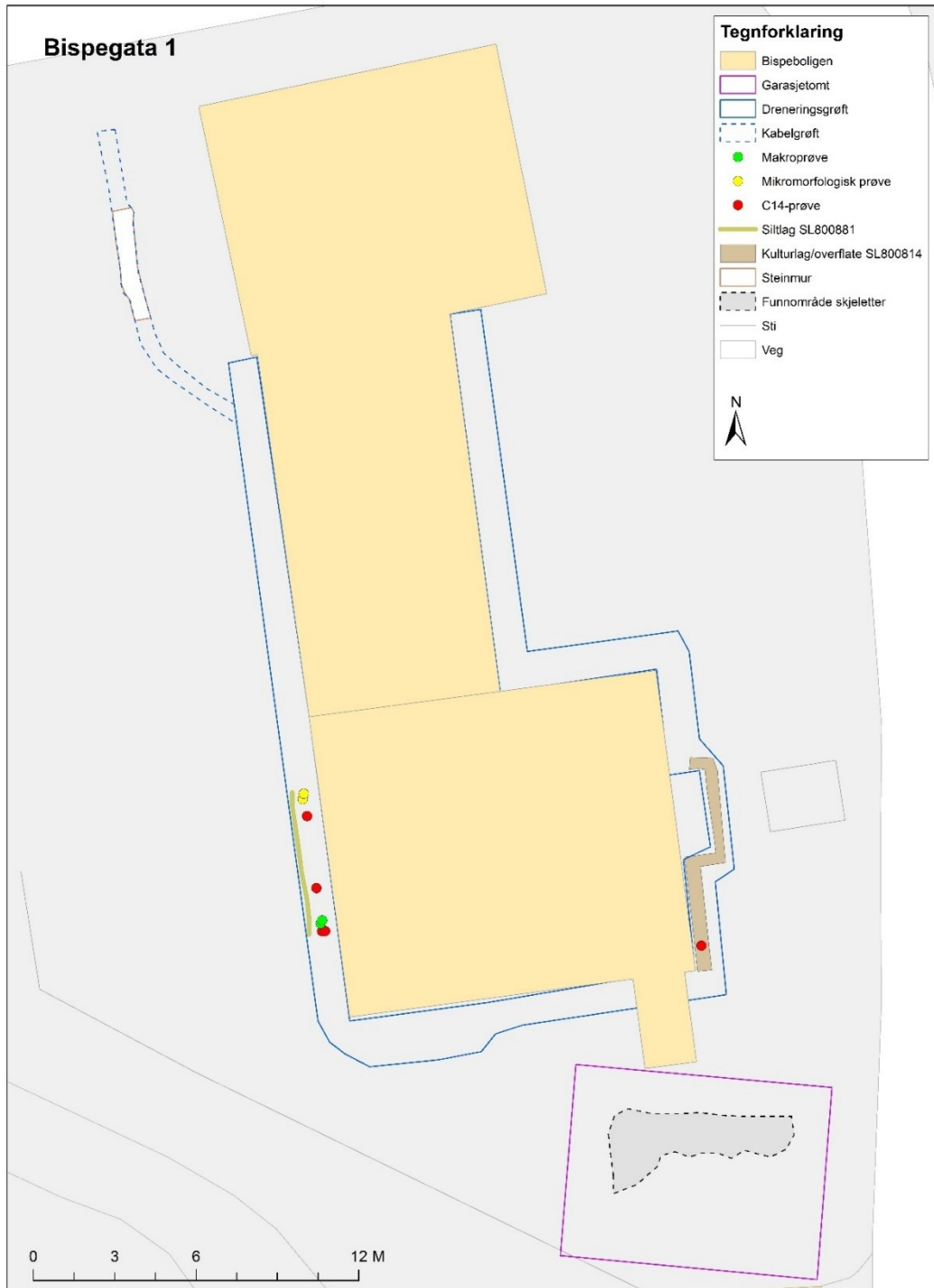
Alle dateringene, både fra vest- og østsiden av bispeboligen er overlappende, og viser en aktivitet/bosetningsspor fra og med eldre jernalder (folkevandringstid-merovingertid) og fram til tidlig middelalder, en periode på rundt 800 år (tabell 2). De arkeologiske funnene er utdypet og oppsummert under, se kap. 4.1 til 4.6.

Det ble funnet en del moderne og etterreformatorisk keramikk, samt rivning- og restaureringsavfall herunder bygningsstein (kap.4.5) fra Nidarosdomen i fyllmassen i dreneringsgrøften.

Dateringsgrunnlag:

Prøvenr (UBA)	Type	Undertype	Kontekst	Datering (2 sigma)	Periode
47074	Trekull	Vier	800814	AD 427-592	Jernalder: Folkevandringstid-merovingertid
47075	Trekull	Bjork	800804	AD 1042-1216	Høymiddelalder
47076	Trekull	Or	800804	AD 403-541	Jernalder: Folkevandringstid-merovingertid
47077	Trekull	-	800881	AD 1030-1158	Høymiddelalder
47078	Trekull	-	800881	AD 650-773	Jernalder: Merovingertid

Tabell 2

	Bispegata 1	ELBFE89/IITM32
	Prosjektnummer: 1021934	Kartgrunnlag: Statens kartverk, Geovekst og kommuner
	Oppdragsrapport: 15/2022	Kartframstilling: Synne Husby Røstad

Figur 6. Arkeologiske registreringer av lag og strukturer, samt prøveområder, Bispegata.

4.1 Kulturlag fra folkevandringstid - merovingertid

Lag: SL800814

I sørøstlig del av dreneringsgrøften ble det påvist en sammenhengende, horisontal overflate (figur 7) med eldre kulturlag. Trekull fra flaten er datert til AD 427-592 (UBA-47074, 2 sigma). Laget kan tolkes som en tråkket utendørs overflate med noe avfall og brent materiale, tidligst relatert til bosetning og aktivitet i jernalder. SL800814 ble innmålt i 0,5 m bredde i bunn av dreneringsgrøften, omtrent 2,3 m under dagens overflate (ca. kote +8,0 moh), og var hovedsakelig avgrenset til øst- og sørøstsiden av bispeboligen. Laget framstod enhetlig i plan, og ca. 8 meter av grøften hadde en registrering av laget. SL800814 bestod av komprimert, klebrig, brungrå siltsand, med humus, flekker/biter av kull og noen steder brent treverk. Sandsilten lå stratigrafisk under et homogent, mørk brungrått dyrkningslag/hagejord (relatert til *Kongens hage* på 16-1700-tallet). Andre deler av dreneringsgrøften rundt bygningen hadde ikke bevart/ingen påvisning av kulturlag på nivået 2 - 2,5 m under overflaten, noe som enten kan skyldes ulike nivåer i terrenget eller at man andre steder har gravd dypere byggegrop rundt kjelleren. Et keramikkskår til en kanne (Langerwehe, N207413_002) ble funnet da laget ble framrøstet, men keramikken er typologisert til 13-1400-tallet og kan være løsfunn fra lag yngre enn SL800814 og omrotet fra gravingen av byggegropen til Bispeboligen.

Figur 7. Kulturlag – overflate i tilknytning til bosetning i folkevandringstid? Med 2 m målestokk. Da63959_016.

4.2 Kulturlag, gulvlag og nedgravninger i vikingtid- tidlig middelalder

Lag (gul silt): SL800881

I dreneringsgrøften på vestsiden av bispeboligen ble det registrert flere lag og nedgravninger innenfor en ca. 5,5 lang del av profilsiden mot vest. Det ble ikke gjort gjenstandsfunn eller treverk/konstruksjoner som kunne gi noen videre holdepunkter for tolkningen. Et framtrødende, gulgrått siltlag (SL800881) (figur 8) ble registrert ca. 2,2 -2,4 m under overflaten (ca. kote +8,0-8,2 moh). Den gule silten bestod av klebrig, gulgrå silt, og ble målt i 0,3 m tykkelse. Det var omtrent ikke synlig kull i laget, selv om det ble registrert noe ved nærmere undersøkelse og prøvetaking. Det ble tatt ut to kullprøver fra henholdsvis bunn og topp, datert til AD 1030-1158 (UBA-47077, 2 sigma) og AD 650-773 (UBA-47078, 2 sigma), dateringene kan ikke skilles på da laget ikke var horisontalt avsatt. Det lange dateringsspennet både knyttet til jernalder og middelalder kan skyldes at tilfeldig kull fra en annen kontekst har blitt blandet i laget. Laget var noe undulerende i overflaten og nedre del av laget virket innspadd, noe som kan antyde en slags fundamentering direkte over den naturlige undergrunnen. Øvre del av laget hadde en gradvis overgang til neste lag, som var et gråbrunt, siltholdig sandlag. Dette laget ble i felt tolket som et akkumulert strølag eller da som del av en tråkket overflate (gulv). Det er mer sannsynlig at det er snakk om en utendørs kontekst, i forbindelse med en hage eller (kongs)gårdområde. Makrofossilanalyser av silten, viser større mengder av mikrofragmenter av kull (treull fra lokale trearter som furu (*Pinus sylvestris*), poppel/vierslekt (*Populus/Salix*), or (*Alnus sp.*), frukttrær som eple (*Maloideae*) og plomme (Prunus sp.) og brente beinfragmenter som underbygger tolkningen av laget som en utendørs overflate med avfall. Det ble også påvist en spore (ikke-pollen) av en koprofil art (*Sordaria*) som lever på råtnende vegetasjon/dyremøkk. Funnene kan derfor representere avfall/husholdningsavfall relatert til matlaging (Richer og Adams 2022).

Den gule silten var ikke sammenhengende i plan, og var tvert imot oppstykket av 3-4 yngre, og 0,7-0,8 m brede og 0,6 - 1 m dype nedgravninger. Alle nedgravningene hadde det samme, løse grusfyllet. Nedgravningene kuttet silten og kulturlaget ned til den grusetete undergrunnen, men også én nedgravning kuttet gjennom undergrunnen. En mulig tolkning er at dette er gjenfylte plantehull for trær, busker eller lignende. På grunn av funn som tegl og glass i nedgravningene kan fyllet dateres til etterreformatorisk periode. Tilsvarende var det noen steder separate nedgravninger i kanten av de grusfylte nedgravningene som hadde et mer kullholdig, og humusholdig grusfyll med kleberflis. Det ble gjort funn av etterreformatorisk keramikk og teglfliser også i tilknytning til disse.

Det var ellers ingen klar påvisning av hage/dyrkningsjord i umiddelbar nærhet, bortsett fra i profilsiden ved boligens sørvestlige hjørne.

Figur 8. Gulgrå silt og kulturlag som kuttet av nedgravninger på begge sider i profilen mot vest. Med 1 m målestokk. Da63959_049.

4.3 Hage/dyrkningslag (antatt etterreformatorisk)

Et lag bestående av noe kompakt, mørk grå, og kullholdig silt tolket som hage/dyrkningslag ble registrert hovedsakelig i profilen av dreneringsgrøften på hovedsak øst- og sørsiden av bispeboligen. Laget ble gradvis mindre kullholdig fra øst mot sørvest, og var i øst ca. 0,6 m tykt på det meste. Det var små biter av rød tegl i laget, men ellers nokså funntomt. På sør- og vestsiden var det tykkere utfyllingsmasser i toppen, og dypere byggegrop slik at dyrkningslaget ikke hadde den samme tykkelsen eller utbredelsen. På østsiden av bispeboligen ved inngangen til boligen ble laget påvist i et mindre område, i bunn av dreneringsgrøften (figur 9). Laget ble også registrert i forundersøkelsen i 2019.

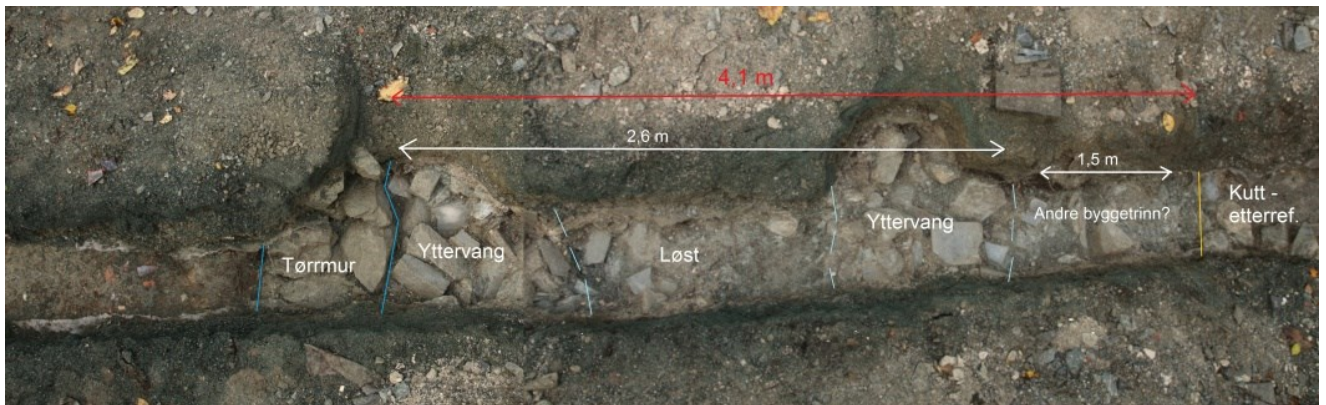

Figur 9. Liten rest av antatt etterreformatorisk hage/dyrkningslag. Med 1 m målestokk. Da63959_012.

4.4 Steinmur/kistemur

Steinkonstruksjon: SS800849

I forbindelse med graving av kabelgrøft på nordvestsiden av bispeboligen ble det på 0,3-0,4 m under overflaten (ca. kote + 9,8 moh) påtruffet en mulig rest av en middelaldersk steinmur (figur 10-11). Muren befant seg ca. 0,2 m over den tiltenkte gravedybden for dette området, men etter en vurdering kom man fram til at kabelen kunne legges over. Muren er tolket som en bunnrest av en middelaldersk kistemur som har vært orientert Ø-V, mulig satt i sammenheng med en kongsgård eller en mur rundt Domkirkegården. Det ville vært fordelaktig for tolkningen å kunne avdekke et mye større område for å kunne avklare om steinkonstruksjonen er en faktisk mur eller bare en rest av syllfundamentet til bygning som har stått på stedet. Har man da gjenbrukt noe materiale fra muren nærmere fortauet/Domkirkegårdsmuren?, eller materialet fra selve kongsgården? I sørlig ende av steinkonstruksjonen/muren ble det registrert en tørrmur med samme orientering Ø-V. Tørrmuren var rundt 0,6 meter bred og bestod av stein med 0,3 m i diameter. Er denne tørrmuren lagt inntil restene av den middelalderske muren eller er hele registreringen av stein i området et syllsteinsfundament for en etterreformatorisk trebygning?

Figur 10. Rest av middelaldersk kistemur? Illustrasjon på bakgrunn av Da63959_069 og Da63959_071.

Figur 11. Murresten på vestsiden av bispeboligen, sett mot sør. Da63959_073.

4.5 Osteologisk materiale

Funnhet: E800878

I forbindelse med graving av garasjetomten sørøst for bispeboligen ble det påtruffet større mengder ikke-artikulerte menneskebein (figur 12). Beina befant seg innenfor et 6-7 meter langt og 3 meter bredt «belte» sørøst for boligen. Alt av bein, lå svært omroret i moderne masser, ca. 0,4-0,7 m under overflaten og i et opptil 0,6 m tykt sjikt. Skjelettene er antatt å stamme fra 1800-talls graver sørøst på Domkirkegården, som har blitt gravd opp og senere deponert i forbindelse med gravingen av kjelleren til den nye bispeboligen (oppført 1956). Det er også sannsynlig at disse gravene var forstyrret fra tidligere på grunn forsvarsaktivitet og militære aktiviteter etter 1800.

Det godt bevarte materialet ble samlet i 22 striesekker, og det er estimert et antall mellom 110-150 individer. Både voksne, barn og spedbarn var representert. Skjelettmaterialet ble gjenbegravd på Stavne gravlund 09.11.2021 (se vedlegg)

Figur 12. a: Maskingraving ved garasjetomten, beina ble fortløpende samlet inn og lagt i sekker. Da63959_097. b: Profil av sandlaget som viser et ca. 0,6 m tykt sjikt med bein. Med 0,5 m målestokk. Da63959_099.

5 Oppsummering

Den arkeologiske overvåkingen av gravingen rundt bispeboligen resulterte i funn som peker på områdets tilhørighet til den sakrale bebyggelsen, Nidarosdomen og dominikanerklosteret. Området kan mulig knyttes til den ytre kongsgården og kongens hage i senmiddelalder, fram til etterreformatorisk periode. Noen av dateringene overlapper også med kong Harald Hardrådes regjeringstid, AD 1045-1066. Funnene tyder på et åpent område innlemmet i kongsgården og på sørsiden av den ytre kongsgårdmuren. Videre viser den arkeologiske overvåkingen at også forhistorisk aktivitets -og bosetningsspor fra eldre jernalder, er bevart i nær tilknytning til fundamentet til bispeboligen. Det ble ellers registrert store moderne forstyrrelser og utfyllinger på tomten i de øvre 1,7-2,0 meterne. Eldre kulturlag og strukturer ser ut til å være bevart under dette nivået, men overvåkingens karakter har gitt en begrenset oversikt over utbredelsen og tilstanden til disse.

Ikke-artikulerte menneskebein ble registrert på garasjetomten sørøst for bispeboligen. Skjelettene er antatt å stamme fra 1800-talls graver sørøst på Domkirkegården. Alt beinmateriale ble senere gjenbegravd på Stavne gravlund.

På forhånd var det vurdert at gravingen for kabelgrøft kunne ha et konfliktpotensial med middelalderske strukturer (murer), og at andre dypere tiltak som graving for garasje og dreneringsgrøft kunne ha et konfliktpotensial med graver og eventuelt intakt kirkegård og førreformatoriske kulturlag eller strukturer. For de resterende tiltakene rundt bispeboligen var derfor konfliktpotensialet mindre, hovedsakelig på grunn av inngrep i omrotede masser og graving på grunnere dybder.

6 Litteratur

Upublisert litteratur:

Richer, S. og Adams, S. (2022). TA2021/7, Bispegata 1, Trondheim, Norway. Archaeobotanical Analysis Report. Quaternary Scientific (Quest) Unpublished Report May 2022; Project number 127/18.

Tidemansen, Kjersti 2019: TA 2019/17 Bispegata 1. Avklarande arkeologisk undersøking i samband med oppgradering av eigedomen Bispegata 1, Trondheim. NIKU oppdragsrapport 106/2019. NIKU.

Tidemansen, Kjersti 2020: Prosjektskildding: Arkeologiske undersøkingar i samband med oppgradering av eigedomen Bispegata 1, Trondheim. NIKU.

7 Vedlegg

7.1 Fotodokumentasjon

Fotoliste							
Fotokort_id	Filnavn	Motiv	Strukturnr/objektnr	Sett mot	LokalitetsID	Fotograf	Opptaksdato
7513	Da63959_001.tif	Oppstartsbilde. Før graving av dreneringsgrøft NØ for bispeboligen	800804	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	17.09.2021
7516	Da63959_002.tif	Graving av dreneringsgrøft NØ for bispeboligen	800804	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	20.09.2021
7517	Da63959_003.tif	Graving av dreneringsgrøft Ø for bispeboligen	800804	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	20.09.2021
7519	Da63959_004.tif	Dreneringsgrøft på nordøstsiden av bispeboligen: Nedgravninger og hagejord/dyrkningslag i profilen. Med 0,5 m målestokk	800804	Ø	90288, 96371	Synne Husby Rostad	20.09.2021
7530	Da63959_005.tif	Dreneringsgrøft på nordøstsiden av bispeboligen etter graving	800804	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	20.09.2021
7531	Da63959_006.tif	Dreneringsgrøft på østsiden av bispeboligen etter graving	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	20.09.2021
7533	Da63959_007.tif	Dreneringsgrøft på østsiden av bispeboligen	800804	Ø	90288, 96371	Synne Husby Rostad	20.09.2021
7534	Da63959_008.tif	Graving av dreneringsgrøft ved trapp/inngang Ø for bispeboligen	800804	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	23.09.2021
7537	Da63959_009.tif	Dreneringsgrøft ved trapp/inngang Ø for bispeboligen etter graving	800804	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	24.09.2021
7541	Da63959_010.tif	Dreneringsgrøft ved trapp/inngang Ø for bispeboligen etter graving	800804	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	24.09.2021
7545	Da63959_011.tif	Hagejord/dyrkningslag i bunn av dreneringsgrøft ved trapp/inngang Ø for bispeboligen. Med 1 m målestokk	800804	Ø	90288, 96371	Synne Husby Rostad	27.09.2021
7547	Da63959_012.tif	Hagejord/dyrkningslag i bunn av dreneringsgrøft ved trapp/inngang Ø for bispeboligen. Med 1 m målestokk	800804	SØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	27.09.2021
7551	Da63959_013.tif	Graving av dreneringsgrøft ved trapp/inngang Ø for bispeboligen	800804	SV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	27.09.2021
7553	Da63959_014.tif	Kulturlagsoverflate i bunn av dreneringsgrøft ved trapp/inngang Ø for bispeboligen. Med 1 m målestokk	800814, 800804	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	27.09.2021
7570	Da63959_015.tif	Moderne forstyrrelser i dreneringsgrøft ved trapp/inngang Ø for bispeboligen	800804	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	28.09.2021
7571	Da63959_016.tif	Kulturlagsoverflate i bunn av dreneringsgrøft ved trapp/inngang Ø for bispeboligen. Med 2 m målestokk	800814, 800804	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	29.09.2021
7574	Da63959_017.tif	Kulturlagsoverflate i bunn av dreneringsgrøft ved trapp/inngang Ø for bispeboligen. Med 2 m målestokk	800814, 800804	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	29.09.2021
7579	Da63959_018.tif	Dreneringsgrøft på sørsiden av bispeboligen etter graving	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	29.09.2021
7598	Da63959_019.tif	Dreneringsgrøft på sørsiden av bispeboligen etter graving	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	30.09.2021

7601	Da63959_020.tif	Dreneringsgrøft på sørsiden av bispeboligen: Moderne forstyrrelser i profilen. Med 1 m målestokk	800804	SV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	30.09.2021
7603	Da63959_021.tif	Før graving av dreneringsgrøft NV for bispeboligen	800804	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	04.10.2021
7604	Da63959_022.tif	Graving av dreneringsgrøft NV for bispeboligen	800804	NØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	04.10.2021
7607	Da63959_023.tif	Graving av dreneringsgrøft V for bispeboligen	800804	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	04.10.2021
7613	Da63959_024.tif	Kulturlagsoverflate i bunn av dreneringsgrøft SØ for bispeboligen. Med ca. 0,8 m målestokk	800804	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	05.10.2021
7614	Da63959_025.tif	Graving av dreneringsgrøft S for bispeboligen	800804	Ø	90288, 96371	Synne Husby Rostad	05.10.2021
7616	Da63959_026.tif	Dreneringsgrøft SV for bispeboligen	800804	SØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	05.10.2021
7617	Da63959_027.tif	Dreneringsgrøft på sørsiden av bispeboligen: Moderne forstyrrelser i profilen. Med ca. 1,4 m målestokk	800804	SØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	06.10.2021
7618	Da63959_028.tif	Dreneringsgrøft på sørsiden av bispeboligen etter graving. Med 1 m målestokk	800804	SØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	06.10.2021
7623	Da63959_029.tif	Dreneringsgrøft på sørsiden av bispeboligen etter graving	800804	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	06.10.2021
7629	Da63959_030.tif	Dreneringsgrøft på sørsiden av bispeboligen etter graving. Med 2 m målestokk	800804	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	06.10.2021
7630	Da63959_031.tif	Fortsettelse graving av dreneringsgrøft NV for bispeboligen	800804	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	08.10.2021
7631	Da63959_032.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate i profilen. Med 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	08.10.2021
7633	Da63959_033.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate som er kuttet av yngre nedgravninger i profilen. Med 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	08.10.2021
7634	Da63959_034.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate som er kuttet av yngre nedgravninger i profilen. Med 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	08.10.2021
7635	Da63959_035.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Nedgravninger i profilen. Med 1 m målestokk	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	08.10.2021
7636	Da63959_036.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate som er kuttet av yngre nedgravninger i profilen. Med ca. 1 m målestokk	800804	SV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	08.10.2021
7637	Da63959_037.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Nedgravning i profilen. Med ca. 1 m målestokk	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	08.10.2021
7638	Da63959_038.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate som er kuttet av yngre nedgravninger i profilen. Med 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	08.10.2021
7640	Da63959_039.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate som er kuttet av yngre nedgravninger i profilen. Med 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	08.10.2021
7642	Da63959_040.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Nedgravning i profilen. Med 1 m målestokk	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7644	Da63959_041.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Nedgravning i profilen. Med 1 m målestokk	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7645	Da63959_042.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Nedgravning i profilen. Med 1 m målestokk	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7646	Da63959_043.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate med overliggende kulturlag i profilen. Med 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7647	Da63959_044.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate i profilen. Med 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7648	Da63959_045.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate som er kuttet av yngre nedgravninger i profilen. Med ca. 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021

7649	Da63959_046.tif	Arbeidsbilde. K. Tidemansen undersøker profilen mot vest	800804	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7651	Da63959_047.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate som er kuttet av yngre nedgravninger i profilen. Med ca. 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7653	Da63959_048.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate og nedgravninger i profilen. Med ca. 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7654	Da63959_049.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate med overliggende kulturlag i profilen. Med 1 m målestokk	800881, 800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7657	Da63959_050.tif	Mikromorfologisk prøveserie gjennom gulvlag/overflate	800881, 800804, 800867, 800869	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7659	Da63959_051.tif	Mikromorfologisk prøveserie gjennom gulvlag/overflate	800881, 800804, 800867, 800869	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7660	Da63959_052.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Nedgravninger i profilen. Med 1 m målestokk	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7661	Da63959_053.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Nedgravninger i profilen. Med 1 m målestokk	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7664	Da63959_054.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Nedgravning i profilen. Med 1 m målestokk	800804	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7665	Da63959_055.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Gulvlag/overflate som er kuttet av yngre nedgravning i profilen. Med ca. 1,3 m målestokk	800881, 800804	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7669	Da63959_056.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Nedgravning i profilen. Med ca. 1,3 m målestokk	800804	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7671	Da63959_057.tif	Dreneringsgrøft på vestsiden av bispeboligen: Nedgravning i profilen. Med ca. 1,3 m målestokk	800804	SV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	11.10.2021
7687	Da63959_058.tif	Før gjenfylling av dreneringsgrøft: tildekket profil vest for bispeboligen	800804	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	13.10.2021
7689	Da63959_059.tif	Graving av grøft for inntakskabel NV for bispeboligen	800845	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	14.10.2021
7690	Da63959_060.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen. Med 1 + 0,5 m målestokk	800849, 800845	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7691	Da63959_061.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen. Med 1 + 0,5 m målestokk	800849, 800845	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7692	Da63959_062.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen. Med 1 + 0,5 m målestokk	800849, 800845	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7698	Da63959_063.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen. Med 1 + 0,5 m målestokk	800849, 800845	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7700	Da63959_064.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen. Med 1 + 0,5 m målestokk	800849, 800845	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7701	Da63959_065.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen. Med 0,5 m målestokk	800849, 800845	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7702	Da63959_066.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen. Med 0,5 m målestokk	800849, 800845	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7703	Da63959_067.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen	800849, 800845	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7704	Da63959_068.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen	800849, 800845	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7705	Da63959_069.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen	800849, 800845	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7707	Da63959_070.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen	800849, 800845	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7708	Da63959_071.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen	800849, 800845	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021

7709	Da63959_072.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen	800849, 800845	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7710	Da63959_073.tif	Antatt middelaldersk kistemur er synlig i kabelgrøften NV for bispeboligen	800849, 800845	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7711	Da63959_074.tif	Kabelgrøft NV for bispeboligen: deler av antatt middelaldersk kistemur og profilen mot vest. Med 0,5 m målestokk	800849, 800845	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7712	Da63959_075.tif	Kabelgrøft NV for bispeboligen: deler av antatt middelaldersk kistemur og profilen mot vest. Med 0,5 m målestokk	800849, 800845	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7713	Da63959_076.tif	Kabelgrøft NV for bispeboligen: Et etterreformatorisk/moderne kutt gjennom nordenden del av kistemuren. Med 0,10 m målestokk	800849, 800845	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7716	Da63959_077.tif	Kabelgrøft NV for bispeboligen: Et etterreformatorisk/moderne kutt gjennom nordenden del av kistemuren. Med 0,10 m målestokk	800849, 800845	V	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7718	Da63959_078.tif	Oversiktsbilde av siste halvdel av kabelgrøften NV for bispeboligen	800845	SØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	18.10.2021
7720	Da63959_079.tif	Graving for garasje sørøst for bispeboligen	800875	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	21.10.2021
7721	Da63959_080.tif	Graving for garasje sørøst for bispeboligen	800875	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	21.10.2021
7724	Da63959_081.tif	Ikke-artikulerte menneskebein i den omrotede sanden sør og sørøst for bispeboligen. Med 0,5 m målestokk	800878, 800875	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	21.10.2021
7725	Da63959_082.tif	Ikke-artikulerte menneskebein i den omrotede sanden sør og sørøst for bispeboligen. Med 0,5 m målestokk	800878, 800875	Ø	90288, 96371	Synne Husby Rostad	21.10.2021
7728	Da63959_083.tif	Graving for garasje: Oppsamling av ikke-artikulerte menneskebein sørøst for bispeboligen. Med 0,5 m målestokk	800878, 800875	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	21.10.2021
7732	Da63959_084.tif	Graving for garasje: Oppsamling av ikke-artikulerte menneskebein sørøst for bispeboligen. Med 0,5 m målestokk	800878, 800875	NØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	22.10.2021
7733	Da63959_085.tif	Graving for garasje: Oppsamling av ikke-artikulerte menneskebein sørøst for bispeboligen. Med 0,5 m målestokk	800878, 800875	N	90288, 96371	Synne Husby Rostad	22.10.2021
7734	Da63959_086.tif	Graving for garasje: Oppsamling av ikke-artikulerte menneskebein sørøst for bispeboligen. Med 0,5 m målestokk	800878, 800875	NØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	22.10.2021
7735	Da63959_087.tif	Graving for garasje: K. Tidemansen står foran gravemaskinen	800878, 800875	SØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	22.10.2021
7739	Da63959_088.tif	Graving for garasje: K. Tidemansen har oppsamling av ikke-artikulerte menneskebein på garasjetomta	800878, 800875	SØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	22.10.2021
7742	Da63959_089.tif	Graving for garasje: K. Tidemansen har oppsamling av ikke-artikulerte menneskebein på garasjetomta	800878, 800875	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	22.10.2021
7745	Da63959_090.tif	Graving for garasje: store mengder ikke-artikulerte menneskebein tidligere gravd ned på garasjetomta	800878, 800875	SØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	25.10.2021
7746	Da63959_091.tif	Graving for garasje: innsamlede menneskebein tidligere gravd ned på garasjetomta. Med 0,5 m målestokk	800878, 800875	NØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	25.10.2021
7747	Da63959_092.tif	Graving for garasje: K. Tidemansen har oppsamling av ikke-artikulerte menneskebein på garasjetomta	800878, 800875	NV	90288, 96371	Synne Husby Rostad	25.10.2021
7749	Da63959_093.tif	Detaljfoto av hodeskaller funnet på garasjetomta	800878, 800875		90288, 96371	Synne Husby Rostad	25.10.2021
7750	Da63959_094.tif	Detaljfoto av fragmentert hodeskalle funnet på garasjetomta	800878, 800875		90288, 96371	Synne Husby Rostad	25.10.2021
7753	Da63959_095.tif	Profilbilde av omrottet sandlag med ikke-artikulerte menneskebein på garasjetomta. Med 0,5 m målestokk	800878, 800875	Ø	90288, 96371	Synne Husby Rostad	25.10.2021
7754	Da63959_096.tif	Graving for garasje: K. Tidemansen har oppsamling av ikke-artikulerte menneskebein på garasjetomta	800878, 800875	Ø	90288, 96371	Synne Husby Rostad	25.10.2021
7755	Da63959_097.tif	Graving for garasje: store mengder ikke-artikulerte menneskebein tidligere gravd ned på garasjetomta	800878, 800875	Ø	90288, 96371	Synne Husby Rostad	25.10.2021

7756	Da63959_098.tif	Graving for garasje: K. Tidemansen har oppsamling av ikke-artikulerte menneskebein på garasjetomta	800878, 800875	S	90288, 96371	Synne Husby Rostad	25.10.2021
7759	Da63959_099.tif	Profilbilde av omrotet sandlag med ikke-artikulerte menneskebein på garasjetomta. Med 0,5 m målestokk	800878, 800875	Ø	90288, 96371	Synne Husby Rostad	25.10.2021
7760	Da63959_100.tif	Graving for garasje sørøst for bispeboligen	800875	SØ	90288, 96371	Synne Husby Rostad	26.10.2021

7.2 Gjenbegravd skjelettmateriale

Organisasjonsnavn

Notat

2 av 2

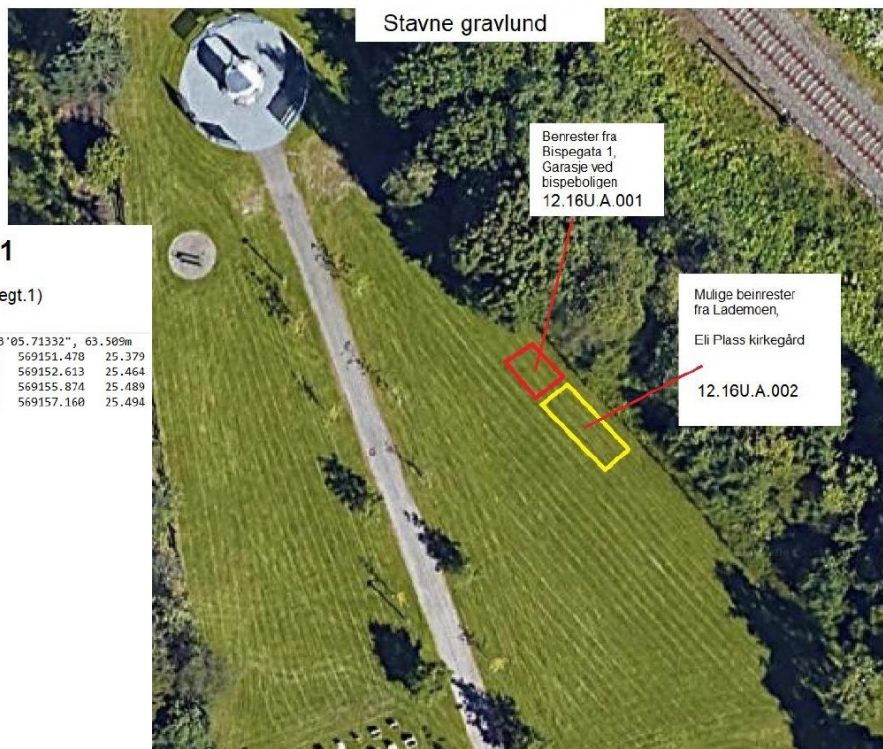
Vår dato
21.01.2022

Vår referanse
19/00680-10

Grav 12.16U.A.001

Koordinater (Bispegt.1)

09 VRS base: 63°24'51.28976", 10°23'05.71332", 63.509m
 05 1 7032486.719 569151.478 25.379
 05 2 7032487.966 569152.613 25.464
 05 3 7032482.045 569155.874 25.489
 05 4 7032483.169 569157.160 25.494

7.3 Analyserapport: ¹⁴C

09/02/2022, 10:26

CHRONO Radiocarbon Database

UBANo	Sample ID	Material Type	¹⁴ C Age	±	F14C	±	mg Graphite
UBA-47074	800811	charcoal - Salix	1552	38	0.8243	0.0039	0.952
UBA-47075	800828	charcoal - Betula	907	25	0.8932	0.0028	1.005
UBA-47076	800834	charcoal - Alnus	1628	27	0.8166	0.0027	0.993
UBA-47077	800840	charcoal - no ID	952	27	0.8882	0.0030	1.021
UBA-47078	800843	charcoal - no ID hardwood	1336	26	0.8468	0.0028	0.945
UBA-47079	1	Picea	185	30	0.9772	0.0037	0.993
UBA-47093	4666	charcoal - Alnus/Salix	1147	32	0.8669	0.0035	0.962
UBA-47094	4687	charcoal - no ID	1204	30	0.8609	0.0032	0.990
UBA-47104	800858	charcoal - Salix	1075	27	0.8748	0.0029	0.986
UBA-47105	800863	wood - Alnus	1180	30	0.8634	0.0032	0.979

09/02/2022, 10:26

CHRONO Radiocarbon Database

Karoline Myhrvold
 NIKU
 Postboks 738 Sentrum
 Oslo 0105
 Norway

¹⁴CHRONO Centre
 Queens University Belfast
 42 Fitzwilliam Street
 Belfast BT9 6AX
 Northern Ireland

Radiocarbon Date Certificate

Laboratory Identification: UBA-47074
 Date of Measurement: 2022-02-08
 Site: 1021934 Bispegata 1
 Sample ID: 800811
 Material Dated: charcoal
 Pretreatment: AAA
 mg Graphite: 0.952
 Submitted by: Kjersti Tidemansen

Conventional ¹⁴ C	
Age:	1552±38 BP
Fraction corrected	using AMS δ ¹³ C

09/02/2022, 10:26

CHRONO Radiocarbon Database

Karoline Myhrvold
NIKU
Postboks 736 Sentrum
Oslo 0105
Norway

¹⁴CHRONO Centre
Queens University Belfast
42 Fitzwilliam Street
Belfast BT9 6AX
Northern Ireland

Radiocarbon Date Certificate

Laboratory Identification: UBA-47075
Date of Measurement: 2022-02-08
Site: 1021934 Bispegata 1
Sample ID: 800828
Material Dated: charcoal
Pretreatment: AAA
mg Graphite: 1.005
Submitted by: Kjersti Tidemansen

Conventional ¹⁴ C	
Age:	907±25 BP
Fraction corrected	using AMS $\delta^{13}\text{C}$

09/02/2022, 10:26

CHRONO Radiocarbon Database

Karoline Myhrvold
NIKU
Postboks 736 Sentrum
Oslo 0105
Norway

¹⁴CHRONO Centre
Queens University Belfast
42 Fitzwilliam Street
Belfast BT9 6AX
Northern Ireland

Radiocarbon Date Certificate

Laboratory Identification: UBA-47076
Date of Measurement: 2022-02-08
Site: 1021934 Bispegata 1
Sample ID: 800834
Material Dated: charcoal
Pretreatment: AAA
mg Graphite: 0.993
Submitted by: Kjersti Tidemansen

Conventional ¹⁴ C	
Age:	1628±27 BP
Fraction corrected	using AMS $\delta^{13}\text{C}$

09/02/2022, 10:26

CHRONO Radiocarbon Database

Karoline Myhrvold
NIKU
Postboks 736 Sentrum
Oslo 0105
Norway

¹⁴CHRONO Centre
Queens University Belfast
42 Fitzwilliam Street
Belfast BT9 6AX
Northern Ireland

Radiocarbon Date Certificate

Laboratory Identification: UBA-47077
Date of Measurement: 2022-02-08
Site: 1021934 Bispegata 1
Sample ID: 800840
Material Dated: charcoal
Pretreatment: AAA
mg Graphite: 1.021
Submitted by: Kjersti Tidemansen

Conventional ¹⁴ C	
Age:	952±27 BP
Fraction corrected	using AMS $\delta^{13}\text{C}$

09/02/2022, 10:26

CHRONO Radiocarbon Database

Karoline Myhrvold
NIKU
Postboks 736 Sentrum
Oslo 0105
Norway

¹⁴CHRONO Centre
Queens University Belfast
42 Fitzwilliam Street
Belfast BT9 6AX
Northern Ireland

Radiocarbon Date Certificate

Laboratory Identification: UBA-47078
Date of Measurement: 2022-02-08
Site: 1021934 Bispegata 1
Sample ID: 800843
Material Dated: charcoal
Pretreatment: AAA
mg Graphite: 0.945
Submitted by: Kjersti Tidemansen

Conventional ¹⁴ C	
Age:	1336±26 BP
Fraction corrected	using AMS $\delta^{13}\text{C}$

09/02/2022, 10:26

CHRONO Radiocarbon Database

Marine samples will require re-calibration with the marine calibration curve

10

RADIOCARBON CALIBRATION PROGRAM*

CALIB REV8.2

Copyright 1986-2020 M Stuiver and PJ Reimer

*To be used in conjunction with:

Stuiver, M., and Reimer, P.J., 1993, Radiocarbon, 35, 215-230.

UBA-47074

47074

Radiocarbon Age BP 1552 +/- 38

Calibration data set: intcal20.14c

% area enclosed cal AD age ranges

68.3 (1 sigma) cal AD 436- 464
475- 500
509- 516
530- 570

95.4 (2 sigma) cal AD 427- 592
Median Probability: 508

Reimer et al. 2020
relative area under
probability distribution
0.270
0.248
0.055
0.427
1.000

UBA-47075

47075

Radiocarbon Age BP 907 +/- 25

Calibration data set: intcal20.14c

% area enclosed cal AD age ranges

68.3 (1 sigma) cal AD 1048- 1082
1130- 1139
1150- 1179
1190- 1204

95.4 (2 sigma) cal AD 1042- 1087
1091- 1107
1116- 1216

Median Probability: 1131

Reimer et al. 2020
relative area under
probability distribution
0.466
0.063
0.348
0.124
0.367
0.057
0.576

UBA-47076

47076

Radiocarbon Age BP 1628 +/- 27

Calibration data set: intcal20.14c

% area enclosed cal AD age ranges

68.3 (1 sigma) cal AD 412- 437
463- 476
498- 532

95.4 (2 sigma) cal AD 403- 541
Median Probability: 464

Reimer et al. 2020
relative area under
probability distribution
0.436
0.175
0.389
1.000

UBA-47077

47077

Radiocarbon Age BP 952 +/- 27

Calibration data set: intcal20.14c

% area enclosed cal AD age ranges

68.3 (1 sigma) cal AD 1038- 1049
1081- 1134
1137- 1152

95.4 (2 sigma) cal AD 1030- 1158
Median Probability: 1100

Reimer et al. 2020
relative area under
probability distribution
0.142
0.677
0.181
1.000

UBA-47078

47078

Radiocarbon Age BP 1336 +/- 26

Calibration data set: intcal20.14c

% area enclosed cal AD age ranges

68.3 (1 sigma) cal AD 655- 679

Reimer et al. 2020
relative area under
probability distribution
0.702

09/02/2022, 10:26

CHRONO Radiocarbon Database

748- 758
768- 771
95.4 (2 sigma) cal AD 650- 703
740- 773
Median Probability: 676

0.229
0.069
0.665
0.335

7.4 Analyserapport: Makrofossil- og pollenanalyse

Table 1: Results of the pollen assessment, Bispegata I

Sample	800854	800856
Context	Top of silty layer; floor layer or early surface	Base of silty layer; floor layer or early surface
NPP		
Sordaria-type	I	
Microcharcoal: wood	855	64
Microcharcoal: leaf/grass	0	20
Exotic marker counted	92	27
Total Land Pollen (grains counted)	0	0

Quaternary Scientific (QUEST) Unpublished Report May 22; Project Number 127/18

Table 2: Contents of flots from macrobotanical samples from Bispegata I

Sample Number	Context/ Deposit Type and Parent Context	Fraction Size	Charcoal Fragments	Wood	Notes on wood	Burnt Bone	Roots	CBM
800854	Upper Layer of (800881) from Western Wall of Drainage Ditch	>1mm	***			**	*	*
		300µm - 1mm	*****			*	**	*
800856	Lower Layer of (800881) from Western Wall of Drainage Ditch	>1mm	**	*	Small chip-like fragments... too small for identification.	*		*
		300µm - 1mm	*****	*				

Key: Quantification: * = 1-10, ** = 11-50, *** = 51-150, **** = 151-250, ***** = >250
 Preservation: + = poor, ++ = moderate, +++ = good.

Table 3: Charcoal analysis from macrobotanical samples from Bispegata I

Sample Number	Context/ Deposit Type and Parent Context	Preservation	Average Ring Number per	Pinus sp. L.	Pinus sylvestris	Alnus sp. L.	Populus sp. L.	Populus/ Salix	Maloideae	Prunoideae	Indet.
				Pine	Scots Pine	Alder	Poplar	Poplar/ Willow	Apple sub family; hawthorn, whitebeam, rowan, apple,	Plum-type; plums, cherries	Indeterminate
800854	Upper Layer of (800881) from Western Wall of Drainage Ditch	++	2		14	22	3rw	7		1	3
800856	Lower Layer of (800881) from Western Wall of Drainage Ditch	++	2	3				1	4		2rw

Preservation: + = poor, ++ = moderate, +++ = good. Key: rw = roundwood.

7.5 Funnliste Bispegata 1 (TA 2021/7)

Funn nr.	Kontekstnr	Merknad	Dato	Materiale	Antall	Vekt (g)	Kategori	Kode/Type	Beskrivelse	Sign	Datering	Musit-nr
1		Dreneneringsgrøft (sør for trapp). Overgang dyrkningslag og kulturlag.	29.09.2021	Keramikk	1	14,7	Kar	LANG	Hank/randskår fra en kanne i steingods. Tosidig vinrød noe lustrerende engobe. Virker slitt. 4 cm.	SHR	1300-1400-tallet	N207413:2
2		Dreneneringsgrøft (sør for trapp). Overgang dyrkningslag og kulturlag.	29.09.2021	Keramikk	1	2,3	Kar	GERR?	Buuskår fra en kokepote med innvendig brun glasur og utvendige riller og sot.	SHR	1600-1700-tallet	
3		Dreneneringsgrøft fra fyllet. Løsfunn. Ca 2,5 m under overflaten.	20.09.2021	Metall	1	11,3	Diverse jern	Kniv?	Avlang flat jerngjenstand delt i to deler. Trolig et knivblad fra en enegget kniv, kanskje med flat rektangulær tange. Brukket spiss. Gjenværende lengde 7 cm. Bredde knivblad 1,4 cm.	SHR		
4		Dreneneringsgrøft V for huset, første gang oppgravning.		Keramikk	1	493,5	Glasert tegl	Gulvflis	3/4 gulvflis i rød tegl. Gulbrun glasur på oversiden og delvis på sidene. Spor etter keramikk og glasur i linjemønster på undersiden tyder på at den har vært brent inntil tverrstilte fliser. Dette er noe sjeldent og tyder på middelalder-datering (Ian Reed). På oversiden ser den ut til å ha brennestøttehull i	KT	Trolig MA	N207413:4
5		Løsfunn		Stein	1	4200	Bygningsstein		Bearbeidet kleberstein. Nær trekantet med 4 bearbejdede sider og to mindre bruddsider. Den ene siden (frontsiden?) er fint meislet flat og har 5 ujevne groper med bredde 1-2,5 cm. Rester av mørtel over det meste av flaten. En side er svakt konkav/buet og er fint meislet med enkelte mørtelflekker. To	SHR		N207413:7
6		Løsfunn		Stein	1	3100	Bygningsstein		Bearbeidet kleberstein med en del granater. Tre bearbejdede sider og tre ubearbejdede/bruddflater. To av de bearbejdede sidene er rettvinklet på hverandre. Den ene siden er medium fint meislet og flat. Den andre er ganske jevnt diagonalt meislet og flat. Den tredje bearbejdede siden er grovt og	SHR	11-1200-tallet? (diagonalt meislet)	
7		Løsfunn		Stein	1	3100	Bygningsstein? Avkapp?		Bearbeidet kleberstein med feltspatsjikt (fra Singsaker?). 4 bearbejdede sider som danner rette vinkler på hverandre, 2 ubearbejdet. En stripe mellom to av flatene er brukket og dette bruddfeltet er avsmalnende mot hjørnet. Kan den ha vært saget? Denne samme siden har bevarte dimensjoner: 12,8 x 11,4	SHR	Etter 1800? Saget?	
8		Løsfunn		Stein	1	1651	Bygningsstein		Kleberstein med to bearbejdede sider som er vinkelrett på hverandre. Ellers bare bruddflater. En side er fint meislet og flat, den andre er grovt meislet med en del groper og skader. Maksdimensjon 24,9 cm.			
9		Løsfunn		Stein	1	573,5	Avkapp?		Kleberstein med tre bearbejdede sider som er vinkelrett på hverandre og en bearbejdet side som er skrått på disse. Minst en side virker saget siden den har en bruddstripe langs den ene kanten. En bruddflate. Maksdimensjon 13,4 cm.		Etter 1800? Saget?	

10		Løsfunn		Stein	1	800	Avkapp?		Klebersteinsskive som har tre bearbejdede sider som danner et rettinklet hjørne. Flatsiden er grovt meislet og kantsidene er helt glatte og virker saget. Det er også rest av en sagbruddkant. Maksdimensjon 17 cm.	Etter 1800? Sagnet?		
11		Løsfunn		Stein	1	800	Avkapp?		Kleberstein med 4 bearbejdede sider som danner et trekantet tverrsnitt. En ende er brukket, den andre enden er grovt meislet. To sider er flate og fint bearbejdet - trolig saget. En side er helt flat, men har et mønster av kryssende riller.	Etter 1800? Sagnet?		
12		Løsfunn		Stein	5	1006	Avkapp?		Klebersteinsfragmenter med en eller flere bearbejdede sider. De fleste virker saget tilfeldig. Øvelsesmateriale? Maksdimensjon 18 cm.	Etter 1800? Sagnet?		
13		Løsfunn		Stein	1	334	Takstein		Buet og avlangt skiferfragment. Trolig takskifer. Tykkelse 1 cm. Gjenværende dimensjoner 22,2 x 6,6 cm. Noe mørtelrester langs en kant.			
14	800804	Løsfunn fra dreneringsgrøft. Østsiden.		Stein	1	395,5	Bygningsstein		Søyleformet dekorelement/vulst i kleberstein. Jevnt avrundet men snevner litt inn mot en bruddkant. En forhøyd rille med nær rektangulært tverrsnitt finnes på langs noe usentrert på søylen (pålagt bånd, eng. <i>fillet</i>). Horisontalt meislet. Varmepåvirket (rosafarget). Diameter/bredde 6,8 cm.	SHR	1150-1550	N207413:9
15	800804	Løsfunn fra dreneringsgrøft. Østsiden.		Stein	1	321,5	Bygningsstein		Halvsøylefragment i kleberstein. Jevnt avrundet mot en bruddkant. Horisontalt meislet. Diameter 5,4 cm, gjenværende lengde 6,2 cm. Kan også være en vulst fra en rik gotisk profil "frå ein kveld, ein portal eller ei vindaugsomramming" (Ekroll).	SHR	1150-1550	N207413:10
16	800875	Garasjeområde, løsfunn fyllmasser	22.10.2021	Stein	1	178,2	Kar		Randskår fra et kleberkar. Rett meislet kant, kanskje fasettert diagonalt meislet utside. Grovt meislet innside (uferdig?) med et fasettert felt mot kanten.. Avsmalnende mot kanten. Gjenværende bredde 8,7 cm, gjenværende høyde 4,8 cm. Tykkelse 1 - 2,8 cm.	SHR	1050-1300?	N207413:6
17	800875	Garasjeområde, løsfunn fyllmasser	22.10.2021	Stein	1	71,9	Bygningsstein		Avlangt dekorelement som er fasettert på langs; fem bearbejdede sider, en bruddside og to bruddender. Trolig et vulst-fragment fra en rik gotisk profil. Gjenværende dimensjoner 9,3 x 2,6 x 1,9 cm.	SHR	1150-1550	N207413:11

7.6 Tilvekst

N207413/1-18

Byfunn (bygård) fra **middelalder** fra BISPEGATA 1, (400/82), TRONDHEIM K., TRØNDELAG.

1) **Kar** (kanne) av keramikk, var. pros. *Gjenstandsdel*: buk.

Bukskår fra en kanne med beige gods, innvendig rosa engobe og utvendig beige til brunlig ujevn glasur.

Fnr: 66. *Mål: Stm*: 4,5 cm. *Vekt*: 8,1 gram. *Datering*: 1200-1300-tallet. *Strukturnr*: Løsfunn Provehull 2. Forundersøkelse. Funn fra omrota lag.

2) **Kar** (kanne) av keramikk, steingods, var. LANG. *Gjenstandsdel*: rand, hank.

Hank/randskår fra en kanne i grått steingods. Tosidig vinrød noe lustrerende engobe. Virker slitt.

Fnr: 4. *Mål: Stm*: 4,0 cm. *Vekt*: 14,7 gram. *Datering*: 1300-1400-tallet. *Strukturnr*: Løsfunn Dreneringsgroft (sør for trapp). Overgang dyrkningslag og kulturlag.

3) **Flis** (gulvflis) av keramikk.

1/3 av en gulvflis i rød tegl med slitt brun og matt glasur på oversiden og rester av brunlig glasur på kantene. Mørtelrester på to kanter. Lysere sjikt i godset. Mulig skrensene hundepotespor på undersiden. Bredde 12,5 cm, tykkelse 2,6 cm.

Fnr: 10. *Mål: Stm*: 14,0 cm. *Vekt*: 334 gram. *Datering*: Senmiddelalder? *Strukturnr*: Løsfunn Provehull 1. Funn fra omrota lag. Fra forundersøkelse.

4) **Flis** (gulvflis) av keramikk.

3/4 gulvflis i rød tegl. Gulbrun glasur på oversiden og delvis på sidene. Spor etter keramikk og glasur i linjemønster på undersiden tyder på at den har vært brent inntil tverrstilte fliser. Dette er noe sjeldent og tyder på middelalder-datering (Ian Reed). På oversiden ser den ut til å ha brennestøttehull i hjørnene. Bredde 12 cm, tykkelse 2,4 cm.

Fnr: 4. *Mål: Stm*: 15,1 cm. *Vekt*: 493,5 gram. *Datering*: Trolig senmiddelalder. *Strukturnr*: Løsfunn Dreneringsgroft V for huset, første gangs oppgravning.

5) **Kar** av kleber. *Gjenstandsdel*: rand.

Randskår fra et klebersteinskar. Det har en rektangulær vertikal knast i høyde med randen. Randoverflaten er fasettert. Karet er varmpåvirket og har et utvendig sotlag. Tykkelse 1,2 - 1,5 cm (fortykket langs randen). Dimensjoner knast 5,1 x 4 x 1,8 cm. En knekk er så vidt synlig ved nedre bruddkant. Dette kan tyde på at det er et kar av type A.

Fnr: 9. *Mål: Stm*: 8,2 cm. *Vekt*: 242 gram. *Datering*: 1050-1300. *Strukturnr*: Løsfunn Provehull 2. Forundersøkelse.

6) **Kar** av kleber. *Gjenstandsdel*: rand.

Randskår fra et kleberkar. Rett meislet kant, kanskje fasettert diagonalt meislet utside. Grovt meislet innside (uferdig?) med et fasettert felt mot kanten. Avsmalnende mot kanten.

Gjenværende bredde 8,7 cm, gjenværende høyde 4,8 cm. Tykkelse 1 - 2,8 cm. Fasetteringen kan tyde på at dette er et A-kar, men det kan kanskje være noe annet enn et kokekar. Kanskje en lampe/kole, morter eller annet.

Fnr: 16. *Mål: Stm*: 8,7 cm. *Vekt*: 178,2 gram. *Datering*: 1050-1300? *Strukturnr*: 800875 Garasjeområde, løsfunn fyllmasser

7) **Bygningsstein** (kapitel) av kleber.

Bearbeidet kleberstein. Nær trekantet med 4 bearbejdede sider og to mindre bruddsider. Den ene siden (frontsiden?) er fint meislet flat og har 5 ujevne groper med bredde 1-2,5 cm. Rester av mørtel over det meste av flaten. En side er svakt konkav/buet og er fint meislet med enkelte mørtelflekker. To baksider er nær vinkelrett på hverandre og er grovt meislet og litt

ujevne. Disse danner spisse vinkler med de to andre bearbejdede sidene. Kan være en bue for en vindusåpning, eller kapitel.

Fnr: 5. Mål: Stm: 24,8 cm. Vekt: 4200 gram. Datering: 11-1200-tallet? Strukturnr: Løsfunn

8) Bygningsstein av kleber.

Bearbejdet kleberstein med en del granater. Tre bearbejdede sider og tre ubearbejdede/bruddflater. To av de bearbejdede sidene er rettinklet på hverandre. Den ene siden er medium fint meislet og flat. Den andre er ganske jevnt diagonalt meislet og flat. Den tredje bearbejdede siden er grovt og ujevnt diagonalt meislet og er i en litt videre vinkel fra den diagonalt huggede siden.

Fnr: 6. Mål: Stm: 25,0 cm. Vekt: 3100 gram. Strukturnr: Løsfunn

9) Bygningsstein av kleber.

Søyleformet dekorelement/vulst i kleberstein. Jevnt avrundet, men snevrer litt inn mot en bruddkant. En forhøyd rille med nær rektangulært tverrsnitt finnes på langs noe usentrert på søylen (pålagt bånd, eng. fillet). Horisontalt meislet. Varmepåvirket (rosafarget). Diameter/bredde 6,8 cm. Gjenværende lengde 5,3 cm. Trolig en del av en rik gotisk profil "frå ein kveld, ein portal eller ei vindaugsomramming" (Ekroll).

Fnr: 14. Mål: Stm: 5,3 cm. Datering: 1150-1550. Strukturnr: 800804 Løsfunn fra dreneringsgrøft. Østsiden.

10) Bygningsstein (søyle) av kleber.

Halvsøylefragment i kleberstein. Jevnt avrundet mot en bruddkant. Horisontalt meislet. Diameter 5,4 cm, gjenværende lengde 6,2 cm. Kan også være en vulst fra en rik gotisk profil "frå ein kveld, ein portal eller ei vindaugsomramming" (Ekroll).

Fnr: 15. Mål: Stm: 6,2 cm. Vekt: 321,5 gram. Datering: 1150-1550. Strukturnr: 800804 Løsfunn fra dreneringsgrøft. Østsiden.

11) Bygningsstein (profilstein) av kleber.

Avlangt dekorelement som er fasettert på langs; fem bearbejdede sider, en bruddside og to bruddender. Trolig et vulst-fragment fra en rik gotisk profil. Gjenværende dimensjoner 9,3 x 2,6 x 1,9 cm.

Fnr: 17. Mål: Stm: 9,3 cm. Vekt: 71,9 gram. Datering: 1150-1550. Strukturnr: 800875

Garasjeområde, løsfunn fyllmasser

12) Prøve (trekullprøve) av trekull.

Analysert av 14Chrono Centre, Belfast (UBA-47074). Vier. Datering: 1552±38 BP, cal AD 427-592 (2 sigma). Ikke restmateriale.

Fnr: 800814. Datering: 1552±38 BP. Strukturnr: 800814 Kulturlagsoverflate med brent treverk

13) Prøve (trekullprøve) av trekull.

Analysert av 14Chrono Centre, Belfast (UBA-47075). Bjørk. Datering: 907±25 BP, cal AD 1042-1216 (2 sigma). Ikke restmateriale.

Fnr: 800804. Datering: 907±25 BP. Strukturnr: 800804 Kleberfyllning/lag

14) Prøve (trekullprøve) av trekull.

Analysert av 14Chrono Centre, Belfast (UBA-47076). Or. Datering: 1628±27 BP, cal AD 403-541 (2 sigma). Ikke restmateriale.

Fnr: 800804. Datering: 1628±27 BP. Strukturnr: 800804 Kulturlag over lysere silt

15) Prøve (trekullprøve) av trekull.

Analysert av 14Chrono Centre, Belfast (UBA-47077). Datering: 952±27 BP, cal AD 1030-1158 (2 sigma). Ikke restmateriale.

Fnr: 47077. Datering: 952±27 BP. Strukturnr: 47077 Bunn av lys silt, før naturlig

undergrunn. Gulv, fundamentering?

16) **Prøve** (trekullprøve) av trekull.

Analysert av 14Chrono Centre, Belfast (UBA-47078). Datering: 1336±26 BP, cal AD 650-773 (2 sigma). Ikke restmateriale.

Fnr: 800881. *Datering:* 1336±26 BP. *Strukturnr:* 800881 Topp av lys silt, for naturlig undergrunn. Gulv, fundamentering?

17) **Prøve** (makrofossilprøve) av jord.

Makroprøveanalyse foretatt av Quaternary Scientific (QUEST), University of Reading. Ikke restmateriale.

Fnr: 800854. *Strukturnr:* 800854 Siltholdig lag. Topp av gulvlag, eller tidlig overflate.

18) **Prøve** (makrofossilprøve) av jord.

Makroprøveanalyse foretatt av Quaternary Scientific (QUEST), University of Reading. Ikke restmateriale.

Fnr: 800856. *Strukturnr:* 800856 Siltholdig lag. Bunn av gulvlag, eller tidlig overflate.

Funnomstendighet: Arkeologisk utgravning Bispegata 1: TA2021/7, prosjektnr 1021934. I forbindelse med graving for oppgradering av bispeboligen ble det i perioden 17.09.2021 til 26.10.2021 utført en arkeologisk overvåking og etterkontroll av gravearbeidet. Det ble registrert en antatt middelaldersk steinmurrest i kabelgrøfttraseen i nordvest mens i sørøstlig og vestlig del av dreneringsgrøften ble det påvist fragmenterte overflater med kulturlag og strukturer datert både til jernalder og overgangen vikingtid – tidlig middelalder. Det ble gjort justeringer underveis i gravingen slik at tiltaket ikke kom i konflikt med de automatisk fredete kulturminnene som steinmuren registrert på 0,4 m dybde. Muren som mest sannsynlig er middelaldersk ble dekket til med fiberduk mens kabel ble lagt over. I forbindelse med graving av garasjetomta sørøst for bispeboligen ble det påtruffet en større mengde løse menneskebein. Skjelettmaterialet ble innsamlet og senere gjenbegravd på Stavne gravlund.

Gjenstandsmaterialet er løsfunn, men lokaliteten ble regnet som så interessant at et utvalg gjenstander fra middelalder ble tatt inn i Musit. Utvelgelsen av bygningssteiner er basert på tilbakemeldinger fra Øystein Ekroll, NDR. Undernummer :1, :3 og :5 ble funnet under forundersøkelsen (TA2019/17, Prosjektnummer 1021603).

Kartreferanse/-koordinater: *Projeksjon:* EU89-UTM; *Sone 32, N:* 7033990, *Ø:* 569859.

Innberetning/litteratur: 14CHRONO centre, 09.02.2022, Chrono Radiocarbon Database, 14CHRONO Centre, Queens University Belfast./Rostad, Synne Husby, 30.06.2022,

TA2021/7 Bispegata 1. Arkeologisk overvåking og etterkontroll i forbindelse med graving for oppgradering av bispeboligen, Bispegata 1, Trondheim

Funnet av: Synne Husby Rostad/Kjersti Tidemansen, NIKU.

Funnår: 2021.

Litteratur: Lossius, S.M.1977: Kleberkarmaterialet fra Borgund, Sunnmøre. Arkeologiske avhandlinger; 1. Bergen.

Katalogisert av: Heidi Tangen Eriksen.

7.7 Løsfunn

Figur 1. Skår fra en tysk ølkanne, datert til 1300-1400-tallet. Langerwehe, N207413_002. Foto: NIKU. Løsfunn dreneringsgrøft sørøst.

Figur 2. To deler av 'vulstar' fra en rik, gotisk profil, kanskje fra en kveld, en portal eller en vindusomramming. Det ene har et 'pålagt bånd' (eng. fillet) som skaper en rikere lys- og skyggeeffekt. Ø. Ekroll, personlig meddelelse. Foto: NIKU. Løsfunn dreneringsgrøft øst.

Figur 3. Fasettert dekorelement, trolig et vulst-fragment. Randskår fra kleberkar til høyre. Foto: NIKU. Løsfunn garasjeområde.

Figur 4. Avkapp, takstein og bygningsstein. Delar av kvaderstein, kanskje nyere 'avfall' fra restaureringsperioden til Nidarosdomen. Foto: NIKU. Løsfunn mur nordvest.

Figur 5. Avkapp, takstein og bygningsstein. Delar av kvaderstein, kanskje nyere 'avfall' fra restaureringsperioden til Nidarosdomen. Foto: NIKU. Løsfunn mur nordvest.

7.8 Kodeliste til keramikktypologi

Kode	Type	Datering
ALKG	Alkalisk-glasert rødgoods. Blå/grønnlig glassaktig overflate.	
ANDA	Andalusisk luster-gods, rødgoods. Skinnende metallisk glasur.	
ANDE	Andenne-gods, hvitgoods fra Belgia.	1000-1100
ARCH	Arkaisk Majolica. Tinnglasert på innsiden, blyglasur på utsiden. Italia.	1400-1600
BEAU	Beauvais. Fint hvitt til grått gods, sgraffito. Blyglasert. Rød begitning.	Sent 1500-1600
BGRW	Svartglasert rødgoods med ren leire (skilles derfor fra PMBL).	
BGWW	Svartglasert hvitgoods	
BLGR	Tysk blågrått gods (Paffrath)	1000-1225 (vanligst 1175-1225)
BRAN	Bransby-gods. Hvitgoods. England.	1250-1400
BRUG	Brügge-gods (Aardenburg). Orangerødt gods. Belgia/Nederland. Med hvit begitning.	1200-1300
CHPO	Kinesisk porselen. Generelt finere enn EUPO.	Slutten av 1600, mest fra 1700 osv
COLS	Steingods fra Köln, Tyskland.	1500-1580
C.P.	Kokepotte, diverse typer, grå/sortgoods.	
CREA	Creamware. Fint hvitgoods med kremfarget glasur.	1730-1830
DEVS	Utviklet Stamford-gods. England. Alltid eplegrønn glasur.	1175-1225
DIVR	Diverse rødgoods	
DIVW	Diverse hvitgoods	
DREI	Dreihäusen, steingods.	
DUSC	Nederlandsk "slip-coated" rødgoods. Dekket med hvit leirevelling/begitning under den grønne eller gule glasuren.	
DUSL	Nederlandsk "slipware", rødgoods. Dekorert med begitning, oftest hvit (pipeleire).	
DUTR	Nederlandsk rødgoods	1300-1800
DUTW	Nederlandsk hvitgoods. Veldig hvitt gods og ofte grønn glasur.	
ENGS	Engelsk brunt saltglasert steingods	1700-1900
EUPO	Europeisk porselen. Generelt grovere enn CHPO.	
FINW	Fint hvitgoods. Når man er usikker på om det er PEAR eller CREA.	Mest 1800
FLOW	"Transfer printed" hvitgoods med flytende blå dekor. Se også TRAN	1830-1900

FREC	Steingods fra Frechen, Tyskland.	1550-1700
FRIT	Fritware. Iran, Syria. Kornete midt i, porselenaktig overflate.	
GERW	Tysk hvitgods. Ofte rosa med dreiespor og ofte gul glasur (ofte med brune flekker).	1600
GERR	Tysk og sørskandinavisk rødgods. Mer sandholdig enn TRON. De fleste stjertpotter.	Vanligst 1500-1600.
GESC	Rødgods. Som GERR, men med hvit begitning innvendig.	
GESL	Tysk "slipware", rødgods. Dekorert med leirevelling/begitning, oftest hvit.	
GGRW	Grønnglasert redusert gods. Brent uten oksygen, mest grått i godset (kan være rødlig ytterst)	
GREY	Grågods. Nederlandsk eller sør-skandinavisk	
GROW	Sandholdig orange gods	
GRIM	Grågods fra Grimston. Grønn glasur.	1100-1400 (mest 1200-1300)
GRIT	Sandholdig kornet overflate. Hvit, rød, grå eller brungods.	1000-1200
HAFN	Hafner. Hvitgods, men kan være rød. Knoppete/vortete overflate og alltid grønn glasur på utsiden.	Sen 1600 til tidlig 1700
HALA	Hallgate-gods, type A. Hvitgods.	
HALB	Hallgate-gods, type B. Hvitgods.	
HALL	Hallgate-gods. Hvitgods.	
HUMB	Humber-gods. Orangerød eller rødrøsa gods.	
IBERI	Iberisk rødgods. Med mye glimmer i godset.	
INSL	Industriell "slipware". Dekket eller dekorert med leirvelling. Stripper.	1800
JACK	Svartglasert rød- eller grågods. Kan ha svært tynt gods.	1700 (noe 1800)
JAPO	Japansk porselen	
JUTI	Dansk grågods. Glittet på innsiden, dekorglittet på utsiden.	1500-1900 (vanligst sent 1700-1850)
LANG	Langerwehe steingods	1324-1550
LCLM	Nederlands/belgisk senmiddelaldersk rødgods.	
LCRB	Nederlands/belgisk brunglasert rødgods	
LCRD	Nederlands/belgisk rødgods	Sent 1200 osv
LIGU	Ligurisk berettino	1520-1700
LINC	Lincoln-gods, rød- eller grågods.	
LOND	London-gods, rød- og grågods.	1150-1350
LUST	Luster. Skinnende, metallisk glasur.	1805-1900
LVAL	Sen valensisk luster-gods	

LYVD	Lyvden-gods. Engelsk. Mørk grått til blågrått gods med skjell og kalkstein.	
MART	Martincamp, rødgods eller steingods. Alltid flasker.	1480-1650
MEDI	Rødgods fra middelhavet.	
MERI	Merida, uglasert rødgods. Med glimmer i godset.	Sent 1300 osv
MINI	Miniatyrkar og leker, hvitgods.	
MISC	Diverse	
MMAI	Majolica fra middelhavet, vanligvis rødgods. Tinnglasert på innsiden, blyglasur på utsiden.	
MOCH	Hvitgods.	
MODE	Moderne gods.	
MONT	Montelupo tinnglasert gods	1500-1650
MOTT	Mottled/flekket/spettet rødgods. Heldekkende flekker.	1700
NDEV	Grusmagret gods fra Nord-Devon. Rosa utenpå, grå/brun inni.	1500-1800
NEAR	Nesten steingods. Noen korn er ikke sintret.	
NFMO	Nordfransk monokrom/ensfarget hvitgods.	
NIMS	Norditaliensk marmorert "slipware", rødgods. Med leirvelling/begitning på.	1600-1750
NOFR	Nordfransk	
NORF	Grågods fra Norfolk	
NORM	Sandholdig gods fra Normandi	
NORR	Norsk rødgods. Sandnes og Egersund.	
OBER	Oberode. Hard hvitgods.	Sent 16 til 1750
OLIV	Spanske olivenoljekrukker. Rosahvitgult gods. Kan ha hvitt belegg.	1550-1750
ORAN	Orangerød gods (Beverley). Bly med kobber i glasur: mosegrønn.	1200
OTHE	Annet steingods	
PEAR	Pearlware. Fint hvitgods med blålig eller grønnlig skjær i glasuren.	1770-1840
PING	Pingsdorf-steingods	
PMBL	Etterreformatorisk svartglasert gods med blandet leire.	Slutten av 1600, mest 1700
PORM	Portugisisk rødgods med glimmer.	
PROS	Proto-steingods. Hardbrent, men ikke sintret.	
RAER	Steingods fra Raeren, Belgia.	1450-1500
RAKK	Rakka, svart på blått.	

REFR	Fint rødgods	1700 (litt 1800)
REST	Rød steingods	1700
RHEN	"Slipware" fra Rhinområdet, rødgods. Begitning.	
ROUE	Hvitgods fra Rouen. Fint hvitt gods med gulaktig blyglasur.	
SAIN	Hvitgods fra Saintonge. Grønnglasert.	1250-1400
SAOR	Sandholdig orange gods	
SAPY	Hvitgods fra Saintonge med flerfarget glasur.	sent 1300-1400
SBSS	Brun saltglasert steingods fra Staffordshire	
SCAN	Sør-skandinavisk rødgods	1250-1350
SCAR	Rødgods fra Scarborough, England	1150-1350
SCOT	Skotske kokepottar i hvitgods. Hard, offwhite til blekbrunt gods med kvarts.	Fra 1150 til tidlig 1300 (trolig)
SCRW	"Slipcoated" rødgods. Dekket med leirevelling/begitning under glasuren, oftest hvit. Kan ha flekker.	
SELZ	Selzer-flasker, steingods	Fra sent 1600 osv
SHEL	Skjellmagret grått gods	800-1300
SIEG	Steingods fra Siegburg	1300-1630
SOW1	Orange sandholdig gods, type 1	
SOW2	Orange sandholdig gods, type 2	
SOW3	Orange sandholdig gods, type 3	
SOW?	Orange sandholdig gods, usikker type	
SPAN	Spansk rødgods. Orangerødt gods.	
SPAM	Spansk rødgods med glimmer.	
SPLA	Sprutet dekor (splashed ware). Engelsk.	Tidlig 1000 - 1250
SPON	Svampdekor (eller sprutet/spattered)	1820-1930
SSBW	"Scratch-blue" gods fra Staffordshire	1740-1780
STAM	Fra Stamford, Lincolnshire, England. Hvitt til lyst grått gods.	850-1250
STSL	"Slipware" fra Staffordshire	1660-1730
SUKK	Kar til sukkerproduksjon. Rødgods (kan ha grå kjerne).	1754-1850
SWSG	Hvit saltglasert steingods fra Staffordshire	1720-1780
SWSL	Dypet hvit saltglasert steingods.	1710-1760
SSBW	Hvit saltglasert steingods fra Staffordshire med blå sgrafitti.	

TGEB	Blå og hvit tinnglasering	1600-1750
TGEM	Malling	1550-1600
TGEP	Flerfarget tinnglasering	
TGEW	Hvit ensfarget tinnglasering.	ca 1700
TOYN	Toynnton. Ofte rødt gods ytterst og grått i midten.	Sent 1200 til tidlig 1300
TRAN	"Transfer-printed" fint hvitgods.	1756-1900
TRON	Trønderkeramikk uten dekormaling, rødgods.	Tidlig 1650 til sen 1800.
TRSC	TRON med heldekkende hvit begitning	
TRSL	TRON med påmalt dekor.	
TUSC	Toscansk majolica. Tinnglasert på innsiden, blyglasur på utsiden.	
UGR1	Uidentifisert grågods 1	
UGRE	Uidentifisert grågods	
UNID	Uidentifisert (inkludert sekundærbrent)	
URED	Uidentifisert rødgods	Middelalder
UWHI	Uidentifisert hvitgods	
VALE	Lustergods fra Valencia. Spansk hvitgods.	
WAST	Waster, feilbrent.	
WERR	Werra, rødgods.	1580-1620
WESE	Weser, hvitgods.	1580-1620
WEST	Steingods fra Westerwald	1590-1900
YELL	Gulglasert hvitgods.	1820-1900
YGFW	Gulglasert fin hvitgods	
YOBR	Brungods fra York, med kvarts.	Sent 1100 - 1200
YOGR	Grågods fra York, med kvarts.	Sent 1100 - 1200
YORK	Fra York, med kvarts.	Sent 1100 - 1200
YOWH	Hvitgods fra York	Sent 1100 - 1200

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 15/2022

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736
Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112
Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens
gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00